

Универзитет Св. Климент Охридски – Битола
Правен факултет - Кичево

Магистерска работа

**Договор за доживотна издршка – со компаративен
предлог од земјите од ЕУ**

Ментор:

Проф. др. Саша Дукоски

Изработила:

Кети Штерјоска

Кичево, 2019

Благодарница

Искажувам благодарност до мојот ментор Проф. Д-р. Саша Дукоски, за поддршката, за посветеноста, за професионалноста, за вниманието и времето поминато при создавање на овој магистерски труд. Вистински ментор во секој поглед на зборот.

Исто така, се заблагодарувам на сите други иволвирани лица кои помогнаа во спроведувањето на прашалникот и во градењето на трудот.

На мојот сопруг, Александар, благодарност за разбирањето и поддршката. Ти си ми најголемата љубов и најсилната мотивација. Те сакам неизмерно многу!

Најголема и најнаклонета благодарност упатувам кон моите родители, Валентина и Ките, на кои им го посветувам овој труд. Не постојат зборови со кои можам да ви се заблагодарам за сè што правите за мене. Не постојат зборови со кои може да се опише вашата несебична поддршка и љубов која ја добивам од вас. Ви благодарам за прекрасниот пример кој ми го давате, за личноста која ја изградивте во мене, за тоа што сте најгласни навивачи за мојот успех. Сè што сум јас е благодарение на вас. Горда сум што ве имам за свое семејство.

Ви благодарам за сè!

Универзитет “Св. Климент Охридски” – Битола
Правен факултет – Кичево

Тема: Договор за доживотна издршка - со компаративен предлог од земјите од ЕУ

Ментор: Проф. д-р. Саша Дукоски

Изработила: Кети Штерјоска

Испитна комисија:

Проф. д-р. Саша Дукоски, претседател

Доц. д-р. Светлана Вељаноска, член

Научна област: Граѓанско право

Изјава

Од кандидатот

Јас, Кети Штерјоска, кандидат за одбрана на магистерскиот труд: “Договор за доживотна издршка – со компаративен предлог од земјите од ЕУ”, **ИЗЈАВУВАМ** под морална, материјална и друга одговорност дека при изработката на магистерскиот труд ги почитував позитивните законски прописи од областа на заштита на интелектуалната сопственост и не користев трудови на други автори без да бидат почитувани пропишаните методолошки стандарди. Користената литература достоино ја бележев во подбелешките и во литературата, составен дел на темата.

Тоа значи дека трудот е оригинал, не е плагијат.

Изјавил:

Договор за доживотна издршка со компаративен предлог од земјите од ЕУ

Договорот за доживотна издршка претставува облигационен договор кој произведува права и обврски за двете договорни страни, давател на издршката и примател на издршката. Договорот за доживотна издршка е составен дел од Законот за облигациони односи, каде што се регулираат односите кои настануваат меѓу договорните страни, условите за склучување на таквиот договор, раскинувањето на договорот, неговиот престанок и последици.

Договорот за доживотна издршка претставува договор помеѓу две договорни страни, давател на издршка и примател на издршка, кои се договараат за определен надоместок да се издржува примателот на издршката. Исто така, овај договор може да се склучи и во корист на некое трето лице.

Договорот за доживотна издршка е договор во пишана форма, строго определена со закон, се склучува пред надлежен орган (нотар), во присуство на двајца сведоци. За раскинување на договорот за доживотна издршка надлежен е основен суд на подрачјето на живеалиштето на примателот на издршката.

Клучни зборови

- договор,
- издршка,
- давател,
- примател,
- редуција.

Lifetime support agreement with comparative proposal from EU countries

A life support contract is a contract that generates rights and obligations for both parties, the support provider and the recipient of support. A life support contract is an integral part of the Obligations Act, which regulates the relationships that arise between the parties, the conditions for concluding such a contract, the termination of the contract, its termination, and the consequences.

A life support contract is an agreement between two parties, the support provider and the recipient of support, who agree on a certain allowance to support the recipient of support. This agreement may also be entered into for the benefit of a third party.

The life support contract is a written agreement, strictly defined by law, concluded before a competent body (notary public) in the presence of two witnesses. The primary court in the area of the recipient's domicile is competent to terminate the contract of life support.

Key words

- **contract,**
- **support,**
- **provider,**
- **recipient,**
- **reduction.**

Содржина

ГЛАВА 1.....	стр.12
Вовед.....	стр.12
1.1Предмет на истражувањето.....	стр.14
1.2Цели на истражувањето.....	стр.15
1.3Очекувани резултати.....	стр.15
1.4Теоретска рамка.....	стр.15
1.5Хипотетска рамка.....	стр.15
1.6Општа хипотеза.....	стр.15
1.7Посебни хипотези.....	стр.16
1.8Поединечни хипотези.....	стр.16
ГЛАВА 2.....	стр.17
2.Поим и законско регулирање на договорот за доживотна издршка.....	стр.17
3.Карактеристики и елементи на договорот за доживотна издршка.....	стр.18
4.Содржина форма на договорот за доживотна издршка.....	стр.20
4.1.Содржина.....	стр.20
4.2.Форма.....	стр.25
Пример за договор за доживотна издршка.....	стр.27
ГЛАВА 3.....	стр.30
6.Запишување на правата на доверителот.....	стр.30
6.1.Одговорност за долгови.....	стр.30
6.1.1.Запишување на правата на доверителот.....	стр.30
6.1.2.Одговорност за долгови.....	стр.30
ГЛАВА 4.....	стр.33
7.Неважноста на договорот за доживотна издршка.....	стр.33
7.1.Непостоечки договори.....	стр.33
7.2.Ништовни договори.....	стр.38
7.3.Рушливи договори.....	стр.40

ГЛАВА 5.....	стр.42
8.Раскинување на договорот за доживотна издршка.....	стр.42
Пример за тужба за ништовност на договор за доживотна издршка.....	стр.47
9.Престанок на договорот за доживотна издршка.....	стр.51
10."Редукција" на договорот за доживотна издршка.....	стр.53
11.Рокови за побивање на договорот за доживотна издршка.....	стр.55
12.Правни последици од неважноста, односно од раскинувањето на договорот за доживотна издршка.....	стр.56
Анализа на добиените резултати од анкетата.....	стр.58
1.Истражување за запознаеноста на населението со регулативата за Договорот за доживотна издршка.....	стр.58
Препораки.....	стр.68
ПРИЛОЗИ.....	стр.69
АНКЕТА.....	стр.69
Заклучок.....	стр.72
Користена литература.....	стр.74
Прилог 1.....	стр.75
Прилог 2.....	стр.82
Прилог 3.....	стр.87

ГЛАВА 1

Вовед

Со самиот чин на смрт на едно физичко лице се поставува прашањето за тоа како ќе се пренесе се она што истото тоа лице го поседувало, односно што го стекнало за време на својот живот, врз неговите наследници.

Суштината на правната категорија наследување се состои во пренесување на имотот, т.е. оставината на умреното лице врз неговите наследници.

Наследувањето како правна категорија е од огромно значење, затоа што човековиот животен век е временски ограничен, па и со тоа добрата кои ги има стекнато за време на својот живот ќе го надживеат, што по автоматизам на нештата доведува до наметнување на прашањето за пренесување на тие добра врз други лица, односно врз неговите наследници.

Наследувањето има низа од функции кои го обележуваат. Од една страна претставува гаранција за наследниците кои биле совесни дека имотот кој нивниот оставител го стекнал за време на својот живот ќе им припадне ним и дека тие ќе продолжат да го владеат тој имот.

Од друга страна пак на оставителот му се дава можност слободно да одлучи во чии раце ќе го остави својот имот (тестаментално наследување), односно гарантира дека по неговата смрт тој имот ќе го наследат неговите законски наследници (законско наследување).

И на самиот крај, со наследувањето се намалува бројот на случаи кога државата има обврски да се грижи за имотот кој евентуално не би му припаднал никому, кој број значително би бил поголем доколку не би постоела институцијата наследување.

Правниот основ на наследувањето го претставуваат фактите врз основа на кои едно лице го стекнува субјективното право. Сите оние лица кај кои постои некоја од основите за наследување предвидени со наледното право, се јавваат како потенцијални наследници, односно претенденти на наследство на конкретен оставител. За да дојде до фактичко остварување на правото за наследување, потребно е да бидат исполнети сите правни претпоставки.

Секој правен систем поединечно и различно ги определува ваквите фактите преку нормите на позитивното право.

Во нашето позитивно наследно право како основи за повикување на наследство се познати законот и тестаментот.

Во македонскиот правен систем не е прифатен договорот за наследување како правен основ за наследување.

Наследно-правните договори се значајни за изучување на наследното право, иако низ историјата се различно третираани.

Од една страна, без сомнение е присутна еволуцијата во насконата на ограничувањето, па се до укинувањето на правото на потенцијалните наследници да располагаат со своето идно наследство.

А од друга страна, споредбеното-правна анализа на современата регулатива од оваа наследно-правна област укажува на непостоењето на еден единствен, општоприфатен модел, со кој ќе се разрешуваат проблематиките од наследно-правен карактер.

Секојдневните општествено-економски, па дури и политичките услови влијаат врз прифаќањето, односно укинувањето на определени видови договори со кои се врши пренос на имотот од едно врз друго лице, односно врз повеќе лица.

И на просторите на поранешната социјалистичка Југославија пред почетокот на Втората светска војна бил применуван договорот за наследување. Тој бил во предност, односно бил приоритетен во однос на законот и тестаментот.

Со донсувањето на Законот за наследување во 1995 година, договорот за наследување е укинат. Ваквата практика била наследена уште од Законот за наследување донесен во 1973 година, во тогашната СР Македонија, и таа е продолжена да се применува и во Законот за наследување донесен во 1996 година во Р. Македонија, кој е во сила и ден денес.

Со донесувањето на Законот за наследување во 1996 година, законодавецот одлучил да не ги уредува т.н. наследно-правни договори, односно договорот за отстапување на имот за време на живот и договорот за доживотна издршка во рамките на наследно-правната материја. Со самото неуредување на овие договори, законодавецот имал за цел да ги оневозможи негативните последици и злоупотреби кои би настанале со ваквите договори.

Наследно-правните дејствија кои ги имаат овие договори не се исклучени во целост, така што тие се изучуваат и во рамките на наследно-правната материја, и покрај онаа која ја опфаќа облигационото право.

Самото законско регулирање на овие договори го потврдува фактот дека ваквата проблематика по својот карактер има допирни точки и со облигационото, но и со наследното право. Така, додека порано оваа материја беше регулирана со Законот за наследување од 1973 година во тогашната СР Македонија, за денес договорот за распределба на имот за време на живот и договорот за доживотна издршка се регулираат со Законот за облигациони односи.

Видовите на наследување кои постојат во наследно-правната практика се: законско наследување, нужно наследување, тестаментално наследување и наследување со наследно-правни договори.

Со законското наследување се врши пренос на имотот на умреното лице врз лицата коишто со законот се определени за негови наследници (*succession legitima*).

Институтот нужно наследување претставува право на одреден број лица определени со Законот да добијат дел од оставината на оставителот.

Тестаменталното наследување се одразува преку тестаментот, како еднострана изјава на волјата на едно лице со која тоа врши распоред на својот имот во случај на смрт дадена во форма која ја предвидува законот.

Наследувањето со наследно-правни договори се врши преку договорот за распределба на имот за време на живот и договор за доживотна издршка.

Во натамошниот текст на оваа дипломска работа, предмет на разработка ќе биде договорот за доживотна издршка-граѓански и облигациони односи.

1.1 Предмет на истражувањето

Во овој магистерски труд ќе бидат елаборирани факторите, т.е. условите под кои може да се склучи договор за доживотна издршка, кои фактори доведуваат до престанок на договорот за доживотна издршка, кои последици настануваат од престанокот на договорот за доживотна издршка во Република Македонија и во земјите членки на Европската Унија, односно ќе се направи компарација на регулирањето на договорот за доживотна издршка во нашето право и во правото на земјите членки на Европската Унија.

1.2 Цели на истражувањето

Целта на овој магистерски труд е да се утврдат условите под кои може да се склучи договорот за доживотна издршка, неговиот престанок и последиците кои ги произведува во правото на Р. Македонија и во земјите членки на ЕУ, како и како се регулирани односите помеѓу договорните страни, помеѓу договорните страни и трето лице, начини на раскинување на договорот за доживотна издршка, редукција на договорот за доживотна издршка и др. А како главна цел е да се направи дистинкција на регулирањето на договорот за доживотна издршка во нашето право и во правото на земјите членки на ЕУ.

1.3 Очекувани резултати

Од спроведеното истражување и утврдената фактичка состојба очекувам да дојде до разјаснување на поимот на договорот за доживотна издршка, односно да се утврди неговата основна употреба во примената на секојдневниот живот на луѓето во нашата земја и во земјите членки на ЕУ. Исто така, да дојде до поголема свесност кај луѓето за да не се злоупотребува ваквиот договор.

1.4 Теоретска рамка

Користејќи ги податоците на Република Македонија и земјите членки на Европската Унија, ќе бидат елаборирани условите под кои може да се склучи договорот за доживотна издршка, раскинувањето на договорот, престанокот на договорот, последиците кои ги произведува договорот, како и редукција на договорот за доживотна издршка.

1.5 Хипотетска рамка

Магистерскиот труд е насочен кон утврдување на условите за склучување на договорот за доживотна издршка, престанокот на договорот, раскинувањето на договорот, последиците кои ги произведува договорот, редукциј на договорот за доживотна издршка, односите кои настануваат од склучувањето на договорот, и информираноста на населението за договорот за доживотна издршка.

1.6 Општа хипотеза

Условите под кои може да се склучи договор за доживотна издршка, причините кои доведуваат до негов престанок, последиците кои настануваат од склучувањето на договорот, кои лица се јавуваат како договорни страни, предмет на договорот и формата на договорот за доживотна издршка.

1.7 Посебни хипотези

Во овој дел во главно се образложени условите за склучување на договорот за доживотна издршка, кои се причините за престанок на договорот и последиците, како и односите кои настануваат помеѓу договорните страни, но и оние односи помеѓу договорните страни и трето лице.

1.8 Поединечни хипотези

Овој дел се состои од анализа на претходната хипотеза, односно зошто се доаѓа до престанок на договорот за доживотна издршка, односите помеѓу страните, последиците од настанатиот договор за доживотна издршка.

ГЛАВА 2

2. Поим и законско регулирање на договор за доживотна издршка

Со договорот за доживотна издршка, давателот на издршката се обврзува доживотно да го издржува примателот на издршката или некое трето лице, а примателот на издршката во надомест за тоа да му го остави целиот свој имот или определ дел од имотот чие предавање е одложено се до неговата смрт.¹

Од самиот начин на определување на договорот за доживотна издршка не произлегуваат ограничувањата во поглед на субјектите кои можат да склучат договор за доживотна издршка. Сепак, во праксата овој договор најчесто се склучува помеѓу лица кои се во најтесно крвно сродство (родители-деца).

Мое мислење во врска со овој договор е дека треба да биде инструмент кој може да го искористат оние лица кои немаат свои блиски крвни сродници или оние кои не сакаат својот имот да им го остават на лицата со кои живеат во заедничко домаќинство. Исто така, овој договор да им служи за избегнување на проблеми и последици кои би го предизвикале тестаменталното или законското наследување.

Од економска гледна точка не го оправдувам овој наследно-правен договор, затоа што природната врска помеѓу родителите и децата, односно должноста за одгледување на своите предци од страна на потомците, го наметнува начинот на законско наследување на целиот имот, така да претходното распределување на имотот би било непотребно. Самите основи за законско наследување се регулирани со прецизни законски прописи.

Од ваквото мое гледиште има и отстапување, во случај на неповолни семејни прилики, односно несовесни наследници, секогаш постои можност за нивно исклучување од наследството или лишување од нужниот дел, односно користење на тестаментално наследување.

Со споменувањето на законските прописи со кои се регулира договорот за доживотна издршка, потребно е да се направи една разлика помеѓу поранешното регулирање на договорот со Законот за наследување и сегашното регулирање на договорот со Законот за облигациони односи.

¹ Дукоски Саша, *Граѓанско право-применета програма*, Кичево, 2013 година, стр.266

Од самата анализа на овие два закони кои го регулирале, односно го регулираат договорот за доживотна издршка произлегува дека нема некои огромни разлики во однос на регулирањето на овој договор. Самата разлика се состои во одредени термини (во делот “Запишување на правата на доверителот”, во Законот за наследување од 1973 година употребен е терминот давател на издршка, а не доверител). Со оглед на тоа дека кај овој вид на договор преовладува облигациониот и социјалниот карактер, мое мислење е дека сосема е оправдано во овој случај што е употребен терминот доверител, како основен субјект во облигационите односи.

Со Законот за наследување од 1996 година овој договор не е опфатен, за денес овој договор да е опфатен, регулиран со Законот за облигациони односи.

Во Република Хрватска договорот за доживотна издршка е регулиран со Закон за облигациони односи во членовите 579-585.

Со овој договор се обврзува едната страна (давател на издршката), дека другата страна или некое трето лице (примател на издршката), ќе го издржува до неговата смрт, а другата страна изјавува дека ќе му даде цел или дел од својот имотот, при што преминот на сопственост е одложен до моментот на смртта на примателот на издршката.²

3. Карактеристики и елементи на договорот за доживотна издршка

Договорот за доживотна издршка е консензуален договор кој настанува во моментот кога страните ќе постигнат заедничка согласност за неговите елементи. Овој договор исто така, е и строго формален, што значи дека тој се составува во точно определена форма, односно во писмена форма и се заверува од страна на надлежен суд. Меѓутоа, со Законот за изменување и дополнување на Законот за облигациони односи од 2008 година е предвидена и можноста за овој договор да може да се завери и од страна на нотар.³

Договорот се склучува во присуство на двајца сведоци кои ги познаваат договорните страни, пред кои судијата го чита договорот и ги предупредува договарачите на последиците од таквиот договор.⁴

² Zakonom o obveznim odnosima u članak 579.

³ Речкоски Ристо, *Облигационо право*, 2011/2012, стр.601

⁴ Закон за облигациони односи, чл.1030, ст.2

При заверката на договорот за доживотна издршка, сведоци можат да бидат само лица кои можат да бидат сведоци при составување на судски тестамент.⁵ Што значи дека, сведоци можат да бидат оние лица кои ги поседуваат потребните способности за да може да се јават како сведоци при составување на судски тестамент (деловно способни, да го познаваат јазикот кој го користи составувачот на тестаментот).

При самото склучување на договорот за доживотна издршка, давателот да издршката може да биде застапуван од свој полномошник. Полномошното во овој случај мора да биде издадено во форма на јавна исправа и во него да биде точно назначено лицето со кое давателот на издршката ќе склучи договор, како и содржината на договорот. Овој вид на полномошно има важност од три месеци од денот на издавањето.⁶

Исто така, договорот за доживотна издршка е и двострано-обврзувачки и товарен договор. Тоа значи дека за двете страни произведуваат права и обврски, како и определен надоместок. Обврската на давателот на издршката се состои во давања и сторувања кои се предвидени со договорот спрема примателот или спрема трето лице, а обврската на примателот на издршката во надомест за тоа да го остави целиот свој имот или определен дел од имотот, чие предавање е одложено се до неговата смрт на давателот на издршката.⁷ Овој договор е и товарен, бидејќи секоја од одоговорните страни добива надомест за она што го дава или за она што го прави другата договорна страна, односно на трето лице.

Овој договор е и алеаторен. Неговата содржина не е однапред определена, туку зависи од смртта на примателот на издршката како една идна и неизвесна околност.⁸

Алеаторноста на договорот за доживотна издршка се гледа во фактот што давателот на издршката не знае колку време и во која вредност ќе дава издржување на примателот на издршката, наспроти имотот што треба да го добие.⁹

Договорот за доживотна издршка е мешовит доовор со оглед на неговото дејство, бидејќи тој е основ за прибавување на право на сопственост на стварите чие предавање е предмет на договорот, како и основ за вршење туѓи работи.¹⁰

⁵ Закон за облигациони односи, чл.1030, ст.3

⁶ Закон за облигациони односи, чл.1030, ст.4

⁷ Закон за облигациони односи, чл.1029

⁸ Речкоски Ристо, *Облигационо право*, 2011/2012, стр.602

⁹ Манчев Димитар, *Договорот за доживотна издршка во теоријата и практиката во Република Македонија*, Кавадарци, 1997 година, стр.24.

¹⁰ Речкоски Ристо, *Облигационо право*, 201/2012, стр.602

Кај овој договор исто така, постои можност да биде склучен во корист на трето лице кое не се обврзува со ништо, но не е должно да го прифати издржувањето кое за него е договорено. Доколку третото лице го одбие издржувањето се смета дека дошло до престанување на договорот за доживотна издршка поради неможноста на негово извршување без вина на давателот на издршката.

Суштествени елементи на договорот е оставањето на имотот или негов дел одложено до смртта на примателот на издршката и давањето на издршката. Имотот може да ги опфаќа сите недвижни и подвижни ствари што ги имал примателот на издршката во моментот на склучување на договорот. Но, може и само еден дел да се јават како дел од договорот за доживотна издршка. Исто така, давателот на издршката може да бара своето право на недвижноста од договорот да се забелеи во јавна книга.¹¹

Давањето на издршката може да се врши на најразлични начини. Тоа може да се врши во давање пари, во натура или делумно во пари делумно во натура. Давањето на издршката може да се врши и со создавање заедница на живот на тој начин што давателот на издршката ќе го прими во својот дом примателот на издршката или обратно, примателот на издршката ќе го прими во својот дом давателот на издршката, при што во секој случај давателот на издршката ќе се грижи за подмирување на животните потреби на примателот на издршката.¹²

Давателот на издршката не одговара по смртта на примателот на издршката за неговите долгови, но може да се договори дека тој ќе одговара за неговите постојани долгови кон определени доверители.

4.Содржина и форма на договорот за доживотна издршка

4.1Содржина

Содржината на овој договор ја сочинуваат правата и обврските што од него произлегуваат за страните со давањето на издршката и добивањето на имотот или дел од него.

Според законската дефиниција на договорот, субјектите на договорот за издршка се примателот на издршката и давателот на издршката, а како корисник во

¹¹ Ibid.

¹² Ibid.

случај кога доживотно издржување се договара во корист на трето лице, се јавува тоа трето лице.

Примател на издршката може да биде секое физичко лице. Најчесто станува збор за старо изнемоштено физичко лице кое има извесен имот, но не е во состојба да се грижи самиот за себе. Закон не пропишува посебни услови што треба да ги исполнува физичкото лице како примател на издржувањето, така што секое физичко лице може да биде договорна страна на овој договор.

Според тоа, примателот на издршката може да биде физичко лице кое е деловно способно, но и физичко лице кое е деловно не е способно, па за него договорот за доживотна издршка ќе го склучи неговиот старател со одобренио од Центарот за социјална работа. Со одредбите од Законот за облигациони односи, не се дава никако правило во однос на слијанието на брачната сосојба на примателот на издржувањето, врз неговата можност да склучи договор за доживотна издршка.¹³

Имајќи ги во предвид одредбите од Законот за сопственост и други стварни права, според кои, брачните другари заеднички и спогодбено управуваат и располагаат со заедничкиот имот, а со својот дел од заедничкиот имот пред тој да се определи, брачниот другар не може самостојно да располага ниту да го товари со правно дело меѓу живите, не значи дека таквото располагање е исклучено за случај на смрт, т.е. со тестамент. Иако, договорот за доживотна издршка претставува правно дело меѓу живи лица, со оглед на тоа што ефектот на пренос на правото на сопственост на добрата опфатени со самиот договор, настапува во моментот на смртта на примателот на издршката, во судската практика прифатено е дека договорот за доживотна издршка брачниот другар може да го склучи и за својот дел од неподелениот заеднички имот.¹⁴

"Кога брачните другари, примачи на издршката ќе склучат договор за доживотна издршка, по смртта на едниот брачен другар, преживеваниот брачен другар може да бара, доколку се исполнети условите за тоа, раскин на договорот само во оној дел на имотот што му припаѓа нему, а не и во делот на имотот што му припаѓал на починатиот брачен другар."¹⁵

¹³ Чавдар Кирил, *Специјален прилог-Договор за доживотна издршка-содржина, субјекти, форма, неважност, раскинување, судски спорови, примери*, Правник, бр.118, февруари 2002, стр.3

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Одлука на Врховен суд на Македонија, Реб. бр.1214/86 објавена во Збирката на судски одлуки, книга IV, одлука бр.31 во делот на граѓанското право

Не е исклучено, како примател на издршката да се јави лице кое е во брак и таков договор да склучи со својот брачен другар, кој се јавува како давател на издршката.

Давател на издршката може да биде секое деловно способно физичко лице. Исто така, како давател на издршката може да се јави и правно лице, ако тоа не е во спротивност со неговиот статут, односно правила според кои работи. Како правни лица- даватели на доживотна издршка се јавуваат социјалните установи кои се гриат за сместување на стари и изнемоштени лица, и сл.¹⁶

Според одредбите на Законот за облигациони односи, не се бара од давателот на издршката да исполнува некакви определени својства, ниту да даде гаранција дека ќе биде во сосотојба да одговори на своите обврски од договорот.

Како даватели на издршката можат да се обврзат и повеќе лица заедно. Ако нешто посебно не е договорено во однос на одделни давања, односно остварувањана секои од нив, тие солидарно ќе му одговараат на примателот на издршката, бидејќи обврската за издржување е неделива.¹⁷

Обично, како повеќе лица даватели на издршка се јавуваат во случај кога брачните другари ќе склучат таков договор со едно лице како примател на издршката. Може да се случи и повеќе деца на примателот на издршката со него да склучат договор за доживотна издршка.

Трето лице како корисник на издржувањето може да се јави на начин според кој само тоа се јавува како корисник на издржувањето, односно на начин што заедно со примателот на издршката ќе биде корисник на издршката.¹⁸

Статусот на давателот на издршката, во случај на договор за доживотна издршка кој е склучен во корист на трето лице, во суштина не се разликува многу од статусот што тој би го имал и во случај кога примател на доживотната издршка е замата договорна странка, која го остава својот имот на давателот на издршката, во кој случај давателот на издршката ќе стане сопственик на имотот доколку настапи смрт кај договорната странка. Ако таа договорна страна почине пред да почине третото лице како примател на издршката, давателот ќе стане сопственик на имотот уште пред да ја изврши во целост својата обврска за доживотна издршка на третото лице. Тогаш давателот не се ослободува од таквата своја обврска. Тој таа договорна обврска ќе ја

¹⁶ Чавдар Кирил, *Специјален прилог-Договор за доживотна издршка-содржина, субјекти, форма, неважност, раскинување, судски спорови, примери*, Правник, бр.118, февруари 2002, стр.4

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Ibid.

извршува сè додека е живо третото лице во чија што корист е и склучен самиот договор.¹⁹

Иако и во Законот за облигациони односи тоа не е наведено, од самата природа на договорот произлегува дека доколку страните од договорот, во самиот договор, не ги определиле правата на третото лице како примател на издршката, третото лице стекнува право самостојно да бара исполнување на обврските од страна на давателот на издршката.

Обезбедувањето на правата и побарувањата на третото лице спрема давателот на издршката доаѓа во случај кога договорната страна што договорила корист во однос на трето лице, ќе почине пред третото лице, бидејќи во тој случај имотот преминува кај давателот на издршката. Во таков случај, третото лице своето право за издржување може да го запише во јавна книга врз недвижностите што ги примил давателот на издршката, врз основа на договорот за доживотна издршка.²⁰

Доколку давателот на издршката во тој случај не ги извршува воите обврски од договорот за доживотна издршка, третото лице нема право самостојно да го раскине договорот кој е склучен во негова корист.²¹

Ова е разбирливо затоа што третото лице не се јавува како договорна странка при договор за доживотна издршка, кој го засега и него.

Договарачот на користа на трето лице може да ја отповика или да ја измени сè додека третиот не ја изјави дека го прифаќа она што е договорено во негова корист.²²

Доколку третото лице го одбие примањето на издржувањето се смета дека дошло до престанување на договорот за доживотна издршка поради неможноста на негово извршување без вина на давателот на издршката.²³

Предметот на договорот за доживотна издршка од една страна се обврските што ги има давателот на издршката спрема примателот на издршката, а од друга страна се обврските што ги има примателот на издршката спрема давателот на издршката.

Предмет на обврската на да примателот на издршката, како надомест за издршката, се состои во оставање на целиот свој имот или определен дел од имотот, чие

¹⁹ Ibid.

²⁰ Ibid.

²¹ Ibid.

²² Закон за облигациони односи, чл.137

²³ Манчев Димитар, *Договорот за доживотна издршка во теоријата и практиката во Република Македонија*, Кавадарци, 1997 година, стр.26

предавање е одложено се до смртта на примателот на издршката. Обврската на примателот на издршката е со одложен рок т.е. со моментот на неговата смрт.²⁴

Но, тука важно е да се напомене дека Врховниот суд на Р. Македонија во своето начелно мислење стои на ставот дека со договорот за доивотна издршка може да се пренесе имотот и веднаш по склучувањето на договорот за доживотна издршка од примателот на издршката врз давателот на издршката.

Следна значајна работа е тоа што имотот кој е опфатен со договорот за доживотна издршка не влегува во оставината на примателот на издршката и за него не се расправа во оставинската постапка.²⁵

Ова е од причини што примателот на издршката располага со својот имот врз основа на правна работа меѓу живи лица.

Значи, не е потребно да биде спроведена оставинска постапка за имотот, што се јавува како предмет на договорот за доивотна издршка, да може да се пренесе на давателот на издршката. Чинот на предавање на имотот што му припаѓал на примателот на издршката врз давателот на издршката, се врши во моментот на настапување на смртта на примателот на издршката и за тоа е доволно давателот на издршката да се легитимира со договорот за доживотна издршка и со извод од матична книга на умрени, од кои ќе се утврди дека примателот на издршката е починат.²⁶

Давателот на издршката како предмет на своја обврска од договорот има задоволување на потребите на примателот на издршката заради одржување на неговиот живот. Тој е должен на примателот на издржувањето да му обезбеди храна, покрив над глава, облека, нег, лекови и лекување, а исто така и да ги поднесува сите неопходни трошоци кои се јавуваат во врска со начинот на живот кој го има примателот на издршката во определена средина.²⁷

Исто како и во нашето право, така и во правото на Р. Хрватска, договорот за доживотна издршка содржи права и обврски за двете договорни страни, кои варираат од случај до случај, односно зависат од потребите на самите договорни страни, и најчесто се за задоволување на некои основни животни потреби, како што се:

- Обезбедување на престој;
- Помош за одржување на хигиена;

²⁴ Чавдар Кирил, *Специјален прилог-Договор за доживотна издршка-содржина, субјекти, форма, неважност, раскинување, судски спорови, примери*, Правник, бр.118, февруари 2002, стр.5

²⁵ Ibid.

²⁶ Ibid.

²⁷ Ibid.

- Обезбедување на облека и обувки, снабдување на храна и пијалоци;
- Давање на одредена сума на парични средства во определени временски интервали;
- Погребување на примателот на издршката, и друго.²⁸

4.2 Форма

Од самите одредби на чл.1030 од ЗОО произлегува дека за склучување на договор за доживотна издршка се бара најстрогата форма што е пропишана за некоја правна работа, а тоа е солемнитетната форма и тоа со заверка од страна на судија и во присуство на двајца сведоци. Притоа, сведоците може да бидат само лица кои можат да се јават како сведоци при составување на судски тестамент.

Оваа пропишана форма е суштествен елемент и услов за полноважност на договорот за доживотна издршка, па доколку не биде запазена договорот нема да произведува правно дејство.²⁹ Во ваков случај не би можела да се примени одредбата од чл.65 од ЗОО за полноважност на договорот на кој му недостасува пропишаната форма, а е исполнет од страните на договорот. Евентуално, недостатокот за својството на сведоците може да се конвалидира, но не и недостатокот што може да настане ако договорот не биде заверен од страна на судија.³⁰

Ваквата строга форма на договорот не важи доколку е склучен договор за доживотна издршка со пренос на сопственост врз предметите што му припаѓаат на примателот на издршката при самото склучување на договорот. Во таков случај доволно е договорот да биде заверен од страна на нотар.³¹

Како што напоменав и претходно, при склучување на договор за доживотна издршка, давателот на издршката може да биде застапуват од полномошник.

И полномошното може да биде заверено и од страна на судија и од страна на нотар.

За разлика од давателот на издршката, примателот на издршката не може да биде застапуван од полномошник. Тој треба да биде присутен пред судот во време кога

²⁸ <http://klinika.pravo.unizg.hr/content/ugovori-o-dozivotnom-i-dosmrtnom-uzdrzavanju> 09.05.2012

²⁹ Д-р. Љиљана Спировиќ – Трпеновска, *Наследно право*, 2ри Август, Скопје, 2009, стр.233

³⁰ Чавдар Кирил, *Специјален прилог-Договор за доживотна издршка-содржина, субјекти, форма, неважност, раскинување, судски спорови, примери*, Правник, бр.118, февруари 2002, стр.7

³¹ Закон за нотаријат, чл.44-45

судијата ќе го прочита договорот и ќе ги предупреди договарачите за последиците од него, во присуство на двајца сведоци и давателот на издршката (или полномошникот). Неговото присуство не е значајно, бидејќи договорот се склучува во негова корист, тој треба да биде згрижен, негуван, и сепак се работи за неговиот имот. Поради тоа тој мора најдиректно да биде запознаен со сите околности.

Исклучок од ваквата практика се случаите во кои примателот на издршката е деловно неспособно лице, па договорот за доживотна издршка во негово име го склучува Центарот за социјална работа.

Во Р. Хрватска формата на договорот е пропишана во членот 580 од Законот за облигациони односи, кој гласи: Договорот за доживотно издржување мора да биде составен во писмена форма и да биде заверен од судија на надлежен суд или да биде потврден (солемнизиран) од нотар или да биде составен во облик на нотарски акт.³²

³² Zakonom o obveznim odnosima u članak 580

Пример за договор за доживотна издршка:

ДОГОВОР

за доживотна издршка

Склучен на ден ____ . ____ . ____ *година во* _____ *помеѓу:*

- _____ од _____ со адрес на живеење на ул. _____ бр. ____ во _____ со ЕМБГ _____ носител на лична карта број _____ издадена од страна на МВР _____, од една страна како давател на издршка и
- _____ од _____ со адреса на живеење на ул. _____ бр. ____ во _____ со ЕМБГ _____ носител на лична карта број _____ издадена од страна на МВР _____ и _____ од _____ со адреса на живеење на ул. _____ бр. ____ во _____ со ЕМБГ _____ носителка на лична карта број _____ издадена од страна на МВР _____, во натамошниот текст како примател на издршка, па истите се договорија за следното

Чл.1

Договорните страни се син и родители, односно давателот на издршката е син на примателите на издршката, кои живеат во хармонични и респектабилни односи кои што се многу блиски и чувствуваат взаемна приврзаност.

Чл.2

Давателот на доживотната издршка _____ се согласува на својот татко _____ и мајка _____ да им пружи полна нега и грижа, а особено да ги издржува, да ги храни, да ги облекува, да им одржува лична хигиена и нега, да им пружи полна нега и грижа за еден нормален живот и по нивната смрт да ги погребва според месните обичаи и да им ги направи сите помени по месните обичаи и за тоа да ги сноси сите трошоци.

Чл.3

Примателите на издршката _____ и _____ се согласуваат и прифаќаат давателот на доживотната издршка да им пружа нега и грижа во се како што е наведено во чл.1 на овој договор па како благодарност за негата и издршката која што давателот на издршката ќе им ја даде, примателите на издршката по нивната смрт на давателот на издршката му го оставаат во сопственост и владение недвижниот имот наведен подолу врз кој имот примателите на издршката _____ и _____ полагаат право на сопственост како имот стекнат во брак и тоа:

- КП.бр. _____ на м.в. _____ број на згр 1 намена на згр 511 влез 01 кат ПО број 01 во површина од 8т2,
- КП.бр. _____ на м.в. _____ број на згр 1 намена на згр 511 влез 01 кат 04 број 07 во површина од 4т2 и
- КП.бр. _____ на м.в. _____ број на згр 1 намена на згр 513 влез 01 кат 04 број 07 во површина од 66т2, целиот тој имот опишан во лист В во Имотен Лист број _____ за КО _____.

Чл.4

Давателот на издршката се согласува и го прифаќа недвижниот имот опишан во чл.3 на овој договор во сопственост и владение, а после смртта на примателите на издршката, давателот на издршката се стекнува со право недвижниот имот опишан во чл. 3 на овој договор да го заведе на свое име во јавните книги во кои се запишуваат правата на недвижности, а кои се водат во Агенцијата за Катастар на недвижности – Одделение за катастар на недвижности _____.

Чл.5

Овој договор договорните странки можат да го раскинат само под услови предвидени во законот.

Чл.6

Овој договор договорните странки ќе го склучат пред Основниот суд _____ како стварно и месно надлежен суд, а откако надлежниот судија на Основниот суд _____ ќе им го прочита договорот од збор до збор пред двајца сведоци и ќе им ги објасни одредбите од позитивните прописи кои се однесуваат на овој договор

Чл.7

Сите трошоци во врска со состав и заверка на овој договор ќе паднат на товар на давателот на издршката.

Чл.8

Во случај на спор во врска со овој договор надлежен ќе биде Основниот суд _____.

Чл.9

Овој договор е составен во 4 еднообразни примероци, за заверка и по еден за потребите на договорните страни.

Приматели на издршката

Давател на издршката

Сведоци:

1. _____ од _____
ЕМБГ _____ и лк. бр. _____

2. _____ од _____
ЕМБГ _____ и лк. бр. _____

ГЛАВА 3

6. Запишување на правата на доверителот

6.1 Одговорност за долгови

6.1.1 Запишување на правата на доверителот

Врз основа на одредбата од чл.1031 од ЗОО, му се дава можност на давателот на издршката своето право на недвижност од договорот за доживотна издршка да може да бара да се прибележи во јавната книга т.е. во катастарот на недвижности каде се запишуваат правата врз недвижностите. На овој начин му се оневозможува на примателот на издршката да располага, односно да ги оптовари недвижностите што се опфатени со договорот за доживотна издршка.³³

Ваквото прибележување има апсолутен карактер, па доколку некое трето лице склучи договор за купопродажба на таа недвижност, откако давателот на издршката го прибележал своето право од договорот за доживотна издршка, во тој случај новиот сопственик не може да бара сопственоста да не се пренесе врз давателот на издршката, кога примателот на издршката ќе почине.³⁴

Врз основа на одредбата од членот 581 од Законот за облигациони односи на Р. Хрватска, му се дава можност на давателот на издршката своето право на недвижност од самиот договор за доживотна издршка да бара да се запише во јавната книга. Доколку предметот на договорот е некоја подвижна ствар или некое право за кое се води јавен регистер, давателот на издршката е задолжен да бара забелешка или запис на договорот во таквиот регистер.

6.1.2 Одговорност за долгови

Според одредбата од чл.1032 од ЗОО, давателот на издршката по смртта на примателот на издршката не одговара за неговите долгови, но може да се договори дека тој ќе одговара за неговите постојани долгови на определени доверители.

³³ Чавдар Кирил, *Специјален прилог-Договор за доживотна издршка-содржина, субјекти, форма, неважност, раскинување, судски спорови, примери*, Правник, бр.118, февруари 2002, стр.8

³⁴ Ibid.

Од одредбите на овој член не произлегува дека е потребно да се склучи посебен договор за преземање на постојаните долгови на определени доверители од страна на давателот на издршката, туку таква клаузула се става во договорот за доживотна издршка.³⁵

Според погоре наведеново, не е предвидена законска одговорност на давателот на издршката како нов стекнувач, за постоечките долгови на примателот како поранаешен сопственик на пренесениот имот. Меѓутоа, ако определени долгови на примателот на издршката биле запишани во катастарот на недвижности пред да го прибележи своето право давателот на издршката, во таков случај тие доверители ќе имаат право да го наплатат свотот побарување и подоцна, кога правото на сопственост врз тие недвижности ќе премини врз давателот на издршката.³⁶

На обичните доверители кои не го имаат запишано правото, односно и на доверителите кои своите побарувања ги обезбедиле со упис во катастарот на недвижности откако давателот на издршката го прибележил своето право, давателот на издршката не им одговара за исплатата на нивните побарувања, иако нивните побарувања постоеле во време на склучување на договорот за доживотна издршка.³⁷

Тоа значи дека, договорот за доживотна издршка може да се разгледува во овој случај како една временска граница, односно по склучувањето на договорот за доживотна издршка и запишување на правото на давателот на издршката во јавна книга, доверителите на примателот на издршката не може да бараат наплата на своите побарувања од давателот на издршката.

Од ваквата одредба произлегува и тоа дека давателот на издршката и примателот на издршката може да се договорат дека давателот на издршката ќе одговара за неговите постојани долгови. Ова значи дека, не може да се договори давателот на издршката да одговара и за долговите на примателот на издршката кои ќе настанат после склучувањето на договорот за доживотна издршка.³⁸

Тука ваквиот договор може да се разгледува како една временска граница, односно клаузулата за одговорност за долгови од договорот за доживотна издршка нема да се применува на идни случаи, односно долгови, туку само на оние долгови кои настанале до моментот на склучување на договорот.

³⁵ Ibid.

³⁶ Ibid.

³⁷ Ibid.

³⁸ Ibid.

Доверителите на примателот на издршката, кои ги немаат запишано своите побарувања во катастарот на недвижности како хипотеки, односно за кои давателот и примателот на издршката не се договориле дека ќе ги прими за исплата давателот на издршката, можат да го побиваат договорот со Паулијанска тужба.³⁹

Во одредбата на членот 582 од ЗОО на Р. Хрватска стои дека давателот на издршката нема да биде одговорен по смртта на примателот на издршката, за неговите долгови, но може да даде согласност дека ќе одговара за оние долгови кои ќе ги затекне во моментот на скличување на договорот за доживотна издршка.

³⁹ Ibid.

ГЛАВА 4

7. Неважност на договорот за доживотна издршка

Според општата теорија на договорното право, за да настане еден облигационен договор и да произведе правно дејство, потребно е да се исполнат одредени услови кои со закон се предвидени за неговото настанување и полноважност. Тоа се условите кои се однесуваат на способноста на договарање, согласност на волјата, предметот, каузата и формата на договорот.

Недостигот на некои од ови услови, зависно од карактерот на условот што недостига и неговиот интензитет, го прави договорот неважечки во еден од видовите на неважност: непостоечки, ништовен или рушлив.⁴⁰

Непостоечки би биле оние договори кај кои не се исполнети одредени услови во врска со неговото настанување, ништовни би биле оние кај кои се исполнети условите за нивното настанување, но тие се спротивни на императивните аконски одредби или на добрите обичаи, додека рушливи се оние договори кај кои постои недостаток во волјата и некои други недостатоци па можат да се поништат само во одреден рок на барање на точно определени лица, бидејќи со таквите договори се засегнуваат само поединечните интереси.⁴¹

Ваквата општа теорија на неважноста на договорите која законодавно е вообичаена во позитивните закони, а кај нас во Законот за облигациони односи, несомнено се однесува и на договорите за доживотна издршка. Меѓутоа, општите карактеристики на овој договор укажуваат на тоа дека дел од овие општи поимања на договорот, не можат да се применат и врз договорот за доживотна издршка, иако во нормативното уредување на овие договори тоа не би дошло до израз, така што судската практика морала да изнаоѓа соодветни решенија надвор од законодавното уредување, кое би требало да има влијание врз целокупното уредување на овој вид договор.⁴²

⁴⁰ Чавдар Кирил, *Специјален прилог-Договор за доживотна издршка-содржина, субјекти, форма, неважност, раскинување, судски спорови, примери*, II дел, Правник, бр.119, март 2002, стр.2

⁴¹ Групче Асен, *Граѓанско право, Општ дел*, Култура-Скопје, 1976 година, стр.257-265

⁴² Чавдар Кирил, *Специјален прилог-Договор за доживотна издршка-содржина, субјекти, форма, неважност, раскинување, судски спорови, примери*, II дел, Правник, бр.119, март 2002, стр.2

7.1 Непостоечки договори

Непостоечките договори се еден вид договори кои не произведуваат правно дејство поради неисполнување на определени услови поврзани со настанувањето на самиот договор. Така, според Законот за облигациони односи, случај на непостоечки договор има кога постои недоразбирање за природата на договорот или за основот или за предметот на обврската⁴³, кога постои привиден (фиктивен) договор⁴⁴, и кога договорот не е склучен во пропишаната, односно договорената форма.⁴⁵

Според правите правила кои се однесуваат на деловната способност на физички лица, непостоечки договор постои и во случај кога изјавата на волјата ја дава лице кое е потполно деловно неспособно.⁴⁶

Меѓутоа, како и во други случаи, не гледам причина зошто и во ваков случај овој договор да не произведува правно дејство, ако законскиот застапник, односно старателот на деловно неспособното лице ја потврди изјавата во определен рок, секако доколку другата договорна страна не знаела или не можела да знае дека лицето е деловно неспособно.

Кај овој наследно-правен договор, договор за доживотна издршка една од најчестите причини за истакнување на околноста дека договорот е непостоечки т.е. дека не произведува правно дејство, е неспособноста за расудување која се јавува кај примателот на издршката. Таква неспособност постои и кога договаработ во време на договарањето не бил способен за разумно и нормално расудување поради растројување на душевната моќ, иако таквата состојба нема карактер на трајно душевно заболување.⁴⁷

По правило, побивањето на ваквите договори поради оваа причина се јавува по смртта на примателот на издршката, од страна на неговите нужни, некогаш и другите законски наследници, кои го наоѓаат својот правен интерес во тоа што, ако договорот се огласи за неважечки, имотот опфатен со него би влегол во оставината на примателот на издршката. Докажувањето кај ваквите спорови обично се сведува на фактичкото

⁴³ Закон за облигациони односи, чл.55

⁴⁴ Закон за облигациони односи, чл.58

⁴⁵ Закон за облигациони односи, чл.62

⁴⁶ Чавдар Кирил, *Специјален прилог-Договор за доживотна издршка-содржина, субјекти, форма, неважност, раскинување, судски спорови, примери*, II дел, Правник, бр.119, март 2002, стр.3

⁴⁷ Ibid.

прашање дали постоела способност за расудување кај примателот на издршката во време на склучување на договорот.⁴⁸

Несомнен интерес побудува прашањето за тоа дека презумптивните наследници на примателот можат да го побиваат овој договор поради неговата неспособност за расудување уште за време на неговиот живот. Прашањето секако треба да се разреши со постоењето на правен интерес на ваквите лица и несомнен е одговорот дека тие немаат правен интерес за поведување наваков спор. Надежта дека со смртта на примателот на издршката, овие лица ќе ја наследат неговата оставина, сè уште не означува правен интерес врз основа на кој би имале право да се мешаат во правните работи на примателот како нивен презумптивен декујус.⁴⁹

Дозволувањето на овие лица да се мешаат во можноста тој да склучи договор за доживотна издршка би било спротивно со општите начела на договорното право, а посебо на начелото на слобода на уредување на облигационите односи и за дејството на договорот меѓу договарачите и нивните правни следбеници.⁵⁰

Сепак презумптивните наследници не се оставени без правна заштита, која може да се оствари со поведување постапка за лишување од деловна способност на примателот на издршката и потоа со именување старател на примателот, кој е овластен да поведе постапка за утврдување на неважноста на договорот за доживотна издршка.⁵¹

Претходно напоменав дека солемнитетната форма на договорот за доживотна издршка е еден од условите за настанување на самиот договор. Исто така споменав и дека договорот се составува во писмена форма и се заверува од страна на судијата, во присуство на договарачите и двајца сведоци.

Така што, ако овој договор не е склучен во пропишаната форма нема правно дејство. Исто така, неприсуството на двајца сведоци резултира со неважност на договорот.

Меѓутоа, кај договорите за доживотна издршка на кои им недостига некој од елементите од пропишаната форма, несомнено треба да се води сметка дали не доаѓа до примена на одредбите од чл.65 од ЗОО за конвалидација, во случај кога догоорните страни ги извршиле во целост обврските што настануваат од самиот договор.⁵²

⁴⁸ Ibid.

⁴⁹ Ibid.

⁵⁰ Ibid.

⁵¹ Ibid.

⁵² Чавдар Кирил, *Специјален прилог-Договор за доживотна издршка-содржина, субјекти, форма, неважност, раскинување, судски спорови, примери*, II дел, Правник, бр.119, март 2002, стр.4

Ако полномошното не ги содржи сите елементи од ст.4, чл.1030, или ако е поминат рокот од 3 месеци, или доколку при склучување на договорот не присуствуваат двајца сведоци, а давателот на издршката во целост ги извршил своите обврски до смртта на примателот на издршката, треба да се земе предвид дека таквиот договор очигледно е полноважен. Одредени повреди на формата кои се од суштествена природа, како што е пример незаверувањето на договорот од страна на судот, не би можеле да се санираат со извршување на договорот, така што таквиот договор не би произведувал правно дејство како договор за доживотна издршка. Сосема друго е прашањето дали евентуално таквиот договор со конверзија би можел да произведе правно дејство како некој друг договор.⁵³

Фиктивноста, симулираноста и дисимулираноста, како и проблемите на конверзијата кај ваквите договори се прашања кои се испреплетуваат при секој спор. Така да, кога наследниците на примателот на издршката поведат судски спор во кој го побиваат договорот, со тврдење дека е склучен само со намера да се изигра нивното право на нужен наследен дел, веднаш се поставува прашањето за тоа дали сепак со склучувањето на договорот, волјата на примателот не била тој имот да му го остави на давателот на издршката, независно од обврската за издржување. Веднаш се поставува и прашањето за привидност (симулираност) на договор за доживотна издршка, а дисимулираност на договорот за дар.⁵⁴

Со ова е поврзано и прашањето за конверзија, бидејќи со отпаѓање на елементот-обврска за издржување, сепак останува волјата на примателот на издршката овој имот да го прими давателот на издршката во сопственост, независно од тоа дали стварно е преземена обврската за издржување, што значи дека овој договор по пат на конверзија преминува во договор за дар во случај на смрт.⁵⁵

Токму со ова прашање може да се констатира и отсапување од општата норма на конверзија на ништовните договори. Во посочениот случај на конверзија на договорот за доживотна издршка не се работи за ништовност во смисла на одредбите од чл.95 од ЗОО, туку за договор кај кој поради отпаѓање или фиктивноста на обврската на едната страна, договорот се претвара во друг вид договор. Ваквото нешто важи не само кога обврската на давателот на издршката е фиктивно преземена со договорот,

⁵³ Ibid.

⁵⁴ Ibid.

⁵⁵ Ibid.

туку и во случај кога таа обврска не е можно да отпочне да се извршува поради настапување на смрт на примателот на издршката.⁵⁶

Разгледуваните случаи, кога настанала неможност за извршување на обврските на давателот поради смртта на примателот која настапила непосредно по склучувањето на договор, го наметнува разгледувањето на проблемот од друг аспект доколку се утврди дека волјата на примателот не била, без натамошни услови, да му го остави имотот на давателот. Овде не се работи за фиктивни или симулирани договори, затоа што вистинската волја и на двете страни била меѓусебно да се извршуваат обврските од склучениот договор за доживотна издршка, но во тоа биле спречени со смртта на примателот на издршката. Кога исполнувањето на обврската на едната страна во двостран договор станало невозможно поради настан за кој не е одговорна ни едната ни другата страна, се гаси и обврската на другата страна, а ако оваа исполнила нешто од својата обврска, може да бара враќање според правилото за враќање стекнато без основ. Во ваков случај, бидејќи примателот починал уште пред давателот да отпочне со своите обврски, всушност не се гаси неговата обврска, туку договорот не произведува правно дејство.⁵⁷

Во судската практика има случаи кога договор за доживотна издршка не почнал да се извршува поради смртта на примателот на издршката, а сепак му е признато правното дејство и имотот преминал врз давателот на издршката, но само ако имотот му е оставен на давателот со овој договор како надомест за дотогаш даваната издршка од страна на давателот и за издршката што ќе се дава во иднина по случување на договорот.⁵⁸

На овие случаи може да се надоврзат и случаите кога се отпочнало со извршување на обврските од страна на давателот, но поради смртта на примателот која настапила кратко време по склучувањето на договор, се јавува очигледно голема несразмерност во вредностите на престациите на давателот во однос на имотот што го прима според договорот. Во ваквите случаи алеаторноста на договорот за доживотна издршка се појавува со сите свои карактеристики, па судската практика инклинира кон тоа дека ваквите договори не можат да бидат огласени за неважечки по основ на нееквивалентност на престациите.⁵⁹

⁵⁶ Ibid.

⁵⁷ Чавдар Кирил, *Специјален прилог-Договор за доживотна издршка-содржина, субјекти, форма, неважност, раскинување, судски спорови, примери*, II дел, Правник, бр.119, март 2002, стр.5

⁵⁸ Ibid.

⁵⁹ Ibid.

7.2 Ништовни договори

Ништовните договори се еден вид договори кои не произведуваат правно дејство поради тоа што се спротивни на одредени принудни пориси, односно морални норми. Во ЗОО, како ништовни договори се квалификуваат оние договори кои не се во согласност со Уставот, законите и добрите обичаи, ако целта на повреденото правило не упатува на некоја друга санкција или ако со законот во определениот случај не е предвидено нешто друго.

Ако склучувањето на определен договор и е забрането само на едната страна, договорот ќе остане во сила ако во законот не е предвидено нешто друго за определениот случај, а страната што ја повредила законската забрана ќе ги сноси соодветните последици.⁶⁰

На ништовноста судот внимава по службена должност и на неа може да се повика секое заинтересирано лице, а правото за истакнување на ништовноста се гаси. Ништовниот договор не станува полноважен ни кога забраната или некоја друга причина за ништовноста дополнително ќе исчезне, но ако забраната била од помало значење, а договорот е извршен, ништовноста не може да се истакнува.⁶¹

Договорот за доживотна издршка би бил ништовен ако е склучен меѓу лица за кои постои законска забрана да склучуваат таков договор. Во постојните закони не можат да се сретнат одредби со кои на одредени лица им се забранува склучување на такви договори, а судската практика прифатила дека и брачните другари можат меѓу себе да склучуваат полноважен договор за доживотна издршка.

Исто така, договорот би бил ништовен ако би бил склучен во врска со предмет кој примателот на издршката не може да му го отстапи на давателот на издршката со правна работа.

Недозволен во врска со основот би бил и договорот во кој и едната и другата страна се јавуваат во својство и на давател и на примател на издршката, заради тоа што во овој случај се работи за каузи кои меѓу себе се исклучуваат, така што го анулираат правното дејство на договорот.⁶²

⁶⁰ Ibid.

⁶¹ Ibid.

⁶² Чавдар Кирил, *Специјален прилог-Договор за доживотна издршка-содржина, субјекти, форма, неважност, раскинување, судски спорови, примери*, II дел, Правник, бр.119, март 2002, стр.6

Договорот не е во согласност со добрите обичаи кога е во спротивност со моралните норми на извесна општествена средина.

Кај договорот за доживона издршка неморалноста повеќе пати е истакнувана кога е искористена тешка здравствена состојба на примателот и доолку постоела свест дека тој долго нема да живее, па сепак е склучен таков договор. Основно при ваков случај е околноста што причината на ништовноста не е огледува во фактот што договорот е извршен кратко време, туку што при склучувањето е искористена тешката здравствена состојба на примателот на издршката. Меѓутоа, другите неповолни прилики на примателот, кој заради обезбедување подобар помин во староста, е упатен единствено на одреден давател, не може да се сметаат како искористување на неговата тешка состојба за таквиот договор да биде ништовен од таа причина.⁶³

Од судската практика на Врховниот суд на РМ, поради одредени противречности, дискутабилни се две одлуки. Со едната е изречено дека не може да се смета дека постапува во согласност соначелотот на овесност и чесност, договарач кој склучил договор за доживотна издршка, иако заел дека не е завршен спорот за раскинување на претходниот договор, со кој примателот на издршката склучил договор со некое трето лице. Со втората одлука, пак, е изречено дека не е ништовен подоцна клучениот договор за доживотна издршка, поради тоа што порано бил склучен друг договор за доживотна издршка во кој е опфатен ист имот, бидејќи не се исполнети условите од чл.95 од ЗОО. Кој од овие договори може да произведе правно дејство, е одделно прашање, кое се цени во конкуренција на нив во одделна постапка.⁶⁴

Кои околности би можеле да се земат предвид при определување кој договор може да произведе правно дејство? Сметам дека една околност би можело да биде висината и видот на издршката. Правно дејство би произвел оној договор, кај кој видот и висината на издршката ево поголема сразмерност со имототкој е опфате со договорот.

Друга околност би можело да бидат животните прилики. На пример дали некој од давателите на издршката живее во заедница со примателот на издршката, а имотот кој е предмет на договорот е станот во кој живеат и примателот и давателот, тогаш пологично би било правно дејство да произведе оној договор, со кој сопственоста врз тој стан преминува врз давателот кој живее во заедница со примателот, и уште повеќе доколку тој нема друго живеалиште, а и нема ни средства да го обезбеди истото.

⁶³ Ibid.

⁶⁴ Ibid.

7.3 Рушливи договори

Рушливите договори или релативно ништовните договори⁶⁵, произведуваат правно дејство, но можат да бидат поништени во определен рок на барање на со акон одредени лица и тоа поради недостаток не волјата или поради други недостатоци со кои се засегнува во поединечни интереси.

Според чл.103 од ЗОО, договорот е рушлив кога го склучила страна ограничено деловно способна, кога при неговорот склучување имало мани-недостатоци во поглед на волјата на страните, како и кога е тоа определено со закон или друг пропис.

Кај договорот за доживотна издршка, поради недостатоците во поглед на волјата на страните, судската практика е оскудна со спорови. Тоа е разбирливо, со оглед на самиот карактер на овие договори и трајноста на нивното извршување. Имено, а ко примателот на издршката е во заблуда или е измамен во поглед на извршувањето на обврските на давателот на издршката, тој пред сè ќе посегне кон правнотот средство- раскинување на договорот поради неизвршување, отколку кон неговото докажување на заблудата или измамата, кои барања се врзани и за одредени релативно кратки субјективни рокови од една година. Поради слични причини не се евидентирани ни спорови за побивање на вакви договори склучени под принуда.⁶⁶

Оправдан интерес побудува прашањето за тоа дали ваков договор, како давател на издршката, може да склучи малолетно лице кое сè уште не е способно да извршува обврски на давател.

Во правната практика познати се случаите кога родителот на малолетното лице склучува договор не само во име на малолетникот, туку и со обврска родителот да ги извршува одбврските од договорот за малолетникот, додека не стане способен сам да ги извршува тие обврски. Имено, сè додека малолетникот не стане способен сам да ги извршува обврските, извршувањето на обврските од страна на неговиот родител треба да се смета како да е во негова корист, а како противпрестација на тоа, во корист на малолетникот да е договорен премин врз малолетникот, на имотот што му припаѓа на преимателот на издршката.⁶⁷

⁶⁵ Групче Асен, *Граѓанско право, Општ дел*, Култура-Скопје, 1976 година, стр.265

⁶⁶ Чавдар Кирил, *Специјален прилог-Договор за доживотна издршка-содржина, субјекти, форма, неважност, раскинување, судски спорови, примери*, II дел, Правник, бр.119, март 2002, стр.6

⁶⁷ Ibid.

Од друга страна, не би требало да има двоумење околу тоа дека малолетник кој е способен да ги извршува обврските како давател во одреден договор за доживотна издршка, има право преку свој застапник или старателда склучи ваков договор. За полноважноста на таквиот договор не би било потребно одобрение од органот на старателство, бидејќи не се оптоварува ниту оттуѓува недвижност на малолетникот.⁶⁸

Иако во самата судска практика е наведено дека договор може да склучи 11-годишен малолетник преку свој законски застапник, сметам дека таа граница треба да се помери на 15-годишна возраст. Ваквиот мој став би го поврзала со тоа што малолетникот на 15-годишна возраст може да стапува во работен однос и слободно да располага со средствата кои ќе ги стекне со својот труд, па со оглед на тоа би можел и да склучи договор за доживотна издршка, како давател на издршката.

⁶⁸ Ibid.

ГЛАВА 5

8. Раскинување на договорот за доживотна издршка

Раскинувањето на договорот претставува еден од начините на престанување на полноважен договор со согласна волја на двете страни, односно само на едната договорна страна од причини што се предвидени со закон. Според тоа, раскинувањето се јавува или како спогодбено раскинување или како еднострано раскинување. Кај спогодбеното раскинување, страните што го склучиле договорот со своја согласност се откажуваат од него. Едностраното, пак раскинување, претставува израз на волјата само на едната страна со која та се откажува од договорот било од причини што се наведени во самиот договор, или од причини што ги предвидува законот.⁶⁹

Под спогодбено раскинување се подразбира склучување договор со кој страните се откажуваат од некој претходно склучен договор.

Договорните страни можат спогодбено да го раскинат договорот за доживотна издршка откако почнало неговото извршување, со дејство за во иднина (ex nunc) или со дејство откако почнало неговото извршување (ex tunc).

По однос на формата на спогодбеното раскинување, формалните договори можат да бидат раскинати со неформална спогодба, освен ако за определен случај со закон е предвидено нешто друго или ако целта поради кој е пропишана формата за склучување на договорот бара раскинувањето на договорот да биде извршено во истата форма.⁷⁰

За спогодбеното раскинување на договорот за доживотна издршка не е пропишана посебна форма, ниту пак целта поради кој е пропишана формата за склучување на договорот бара раскинувањето на договорот да биде извршено во истата форма.⁷¹

Како неформално спогодбено раскинување на договорот за доживотна издршка може да се сметаат случаите кога и двете страни подолго време не ги извршуваат своите обврски, а ниедна од страните не превзема нешто за да ја принуди другата страна за исполнување на обврските од договорот. Ова прашање се поставува

⁶⁹ Чавдар Кирил, *Специјален прилог-Договор за доживотна издршка-содржина, субјекти, форма, неважност, раскинување, судски спорови, примери*, III дел, Правник, бр.120, април 2002, стр.2

⁷⁰ Закон за облигациони односи, чл.60

⁷¹ Чавдар Кирил, *Специјален прилог-Договор за доживотна издршка-содржина, субјекти, форма, неважност, раскинување, судски спорови, примери*, III дел, Правник, бр.120, април 2002, стр.2

во судската практика тогаш кога примателот на издршката, иако формално не го раскинал претходниот договор, случува нов договор со друг давател, па се поставува прашањето кој од двата договори е полноважен и кому од нив судот ќе му признае правно дејство. Ова прашање се поставува и тогаш кога наследниците на примателот, по неговата смрт, во спор истакнуваат дека склучениот договор меѓу примателот-нивниот претходник и давателот на овој начин, со подолго неизвршување, всушност молкум-премолчено спогодбено е раскинат.⁷²

Ако постои ваква ситуација, на барањето од давателот на издршката да му се признае право на сопственост врз недвижностите содржани во договорот, со успех може да му се истакне приговор дека тој не може да извлекува такво право со оглед на едно свое поведење кое го оправдува заколучокот за неистакнување на таквото право. Ви било спротивно на начелото на чесност и совесност, односно би претставувало злоупотреба на правото кога, на пример, давателот на издршката, кој долго време не извршувал ни една од обврските превземени со договорот, па се добие впечаток дека договорот е раскинат, особено ако примателот на издршката го издржувале и помагале други лица, по смртта на примателот да истакнува претензија насочена кон тоа да се стекне со право на сопственост врз недвижностите и другите ствари содржани во договорот.⁷³

Според одредбата од ст.2, чл.1033 од ЗОО, ако според договорот за доивотна издршка договарачите живеат заедно, па нивните односи толку се растројат по што заедничкиот живот станал неподнослив, секоја страна може да бара од судот раскинување на договорот.

Според оваа одредба, нарушувањето на односите е објективна причина, а неподносливоста на заедничкиот живот е субјективна причина.

Ако по склучувањето на договорот приликите се измениле толку што неговото исполнување станало значително отежнато, судот по барање на странките, може нивните односи одново да ги уреди водејќи сметка за околностите.⁷⁴

Неподносливоста на заедничкиот живот е субјективниот елемент кој е причинет со нарушување на односите и притоа се определува не според некои објективни критериуми, туку поаѓајќи од субјективните чувства и гледања на странките. Во теоријата и во практиката е поставено прашањето за тоа дали вината за

⁷² Ibid.

⁷³ Ibid.

⁷⁴ Закон за облигациони односи, чл.1034

настанатата растроеност на односите е од некакво значење за раскинувањето на договорот. Во теоријата преовладува стојалиштето дека виновната договорна страна нема право да бара раскинување на договорот од оваа причина. Меѓутоа, во практиката преовладува стојалиштето дека самото нарушување на односите до степен во кој заедничкиот живот станал неподнослив, претставува доволна причина за раскинување на договорот без оглед на тоа која од страните е виновна за таквата состојба, односно без оглед на тоа дали постои или не постои вина на нечија страна.⁷⁵

Според ст.3 од чл.1033 од ЗОО, секоја од страните може да бара раскинување на договорот ако другата страна не ги извршува своите обврски. Според тоа, овластенилица да бараат раскинување на договорот се и давателот на издршката и примателот на издршката. Примателот на издршката, како овластен субјект за барање на раскинување на договорот, може да се појави тогаш кога во вршењето на сите сторувања што треба да ги прави, давателот на издршката некои од нив не ги извршува уредно, навремено или ги извршува на начин со кој се повредува достоинството на примателот, или со навредливо однесување го омаловажува или покажува одбојност во негово присуство итн.⁷⁶

Ако давателот на издршката сака да го раскине договорот, мора да му остави на примателот на издршката (должникот) примерен рок за исполнување.⁷⁷

Меѓутоа, давањето на дополнителен рок би отпаднало во случајот предвиден со чл.116 од ЗОО т.е. ако од должниковот однесување произлегува дека тој нема да ја изврши својата обврска ни во дополнителниот рок. Секако дека, оставањето на дополнителниот рок, исто така, не доаѓа предвид ако давателот изрично му изјавил на примателот дека нема натаму да ги извршува обврските од договорот.

Давателот на издршката доаѓа во прилика, како овластен субјект да бара раскинување на договорот, само во случај ако примателот на издршката без основана причина одбие да го прими исполнувањето на оние сторувања што давателот треба да ги изврши, или ако тоа го спречил со своето однесување.⁷⁸

Во таков случај примателот паѓа во задоцнување. По овој основ нема објавена судска практика, но во судските спорови се присутни обратни ситуации т.е. противење на давателот да се раскине договорот поради неисполнување, со истакнување приговор

⁷⁵ Чавдар Кирил, *Специјален прилог-Договор за доживотна издршка-содржина, субјекти, форма, неважност, раскинување, судски спорови, примери*, III дел, Правник, бр.120, април 2002, стр.3

⁷⁶ Ibid.

⁷⁷ Закон за облигациони односи, чл.115, ст.2

⁷⁸ Закон за облигациони односи, чл.314, ст.1

дека примателот му оневозможил да ги исполнува обврските од договорот. Во ваквите ситуации, кога примателот бара раскинување на договорот, судовите кога ќе утврдат дека примателот одбил да ги прима сторувањата што давателот сакал да ги изврши заради исполнување на договорот, го одбиваат тужбеното барање на примателот за раскинување на договорот. Во тој момент настанува состојба каде што договорот не се извршува, а не се ни раскинува, што оди во корист на давателот. Имено, давателот своите обврски не ги извршува по вина на примателот, а доколку во меѓувреме настапи смрт на примателот, сепак ќе ги прими во сопственост предметите кои биле опфатени со самиот договор.⁷⁹

Ако договорот е раскинат поради неподносливост на заедничкиот живот или неизвршување на обврските, страната што не е одговорна за раскинувањето има право да бара од другата страна надомест на штетата што ја претрпува. Штетата во ваков случај би се состоела во оние издатоци што ги имала другата страна за даденотот издржување дотогаш. Ако договорот биде раскинат од страна на примателот, поради тоа што давателот е виновен, во тој случај давателот не ќе може да бара надомест на она што дотогаш му го дал на име извршување на обврските од договорот, бидејќи за да може да бара по основ надомест на штета, теба да се утврди дека примателот е виновен за раскинувањето на договорот.⁸⁰

Тоа значи дека, ако договорот е раскинат по вина на давателот на издршката, тој во своето барање за надомест на штета во висина на сторените издатоци, не ќе може да докаже дека примателот е виновен за раскинувањето на договорот, бидејќи спротивното е утврдено веќе во претходната пресуда со кој е раскинат договорот.⁸¹

Според вака изнесеното, давателот ќе може да бара надомест на она што го дал, само во случај кога договорот за доживотна издршка е раскинат поради неподносливост на заедничкиот живот, ако вината за растројувањето на односите лежи кај примателот.⁸²

Во членот 583 од ЗОО на Р. Хрватска стои дека договорот за доживотна издршка може да се раскине со меѓусебна согласност на договорните страни. Исто така, со оваа одредба е пропишана и можноста за раскинување на договорот преку судска постапка, и тоа доколку договорните страни живеат заедно, а нивните

⁷⁹ Чавдар Кирил, *Специјален прилог-Договор за доживотна издршка-содржина, субјекти, форма, неважност, раскинување, судски спорови, примери*, III дел, Правник, бр.120, април 2002, стр.4

⁸⁰ Ibid.

⁸¹ Ibid.

⁸² Ibid.

меѓусебни односи се нарушени, една од страните може да побара од судот да го раскине таквиот договор за доживотна издршка. Овој договор може да се раскине и доколку една од договорните страни не ги исполнува своите обврски, кон другата договорна страна.

Пример за тужба за ништовност на договор за доживотна издршка:

До
Основниот суд

Тужители:

1. _____ од _____ ул. _____
бр. _____ со ЕМБГ _____
2. _____ од _____ ул. _____
бр. _____ со ЕМБГ _____
3. _____ од _____ ул. _____
бр. _____ со ЕМБГ _____
4. _____ од _____ ул. _____
бр. _____ со ЕМБГ _____

Тужен:

1. _____ од _____ ул. _____ бр. _____
со ЕМБГ _____

Основ: ништовност на договор за доживотна издршка

Вредност: _____ денари

ТУЖБА

во 3 примероци со 6 прилози

Тужителите и тужениот се блиски роднини, односно тужениот е чичко на тужителите. Тужениот _____ со својот покоен татко - дедо на тужителите _____ бивш од _____ склучил судски заверен договор за доживотна издршка заведен пор ОВ.бр.11/2016 од _____ г., со кој договор покојниот _____ како примател на издршката по својата смрт му го остава на тужениот како давател на издршката недвижниот имот опишан како:

- КП.бр.2927 дел 173/580 на ул. _____ кат. култура гз-гиз со пов. од 381 м2
- КП.бр.2927 дел 173/580 на ул. _____ кат. култура гз-зпз 1 со пов. од 160 м2

- КП.бр.2939 дел 173/580 на ул. _____ кат. култура гз-зпз 1 со пов. од 13 м2
- КП.бр.2940 дел 173/580 на ул. _____ кат. култура гз-зпз 1 со пов. од 13 м2
- КП.бр.2942 дел 173/580 на ул. _____ кат. Култура гз-зпз 1 со пов. од 13 м2, опишани по ИЛ.бр.9272 на КО _____

Доказ: договор за доживотна издршка ОВ.бр.11/16 во прилог

При оставинската постапка распределена кај нотар _____ од _____ О.бр.111/17 и УДР.бр.9/17 донесено е решение од _____ г. со кое во став I од истото тужителите _____ и _____ како законски наследници по право на претставување на покојниот _____ бивш од _____ и тужителите _____ и _____ како законски наследници по право на претставување на покојниот _____, како и тужителот _____ огласени се за наследници на оставината на покојниот _____, а додека во став II од истото решение постапката за расправање на имотот опфатен во договорот за доживотна издршка ОВ.бр.11/16 се прекинува.

Доказ: решение О.бр.111/16 и УДР.бр.9/17 во прилог

Поради наведеното учесниците-сега тужителите во законски предвидениот рок од 30 дена од приемот на решението го оспоруваат договорот за доживотна издршка заверен пред Основниот суд во _____ под ОВ.бр.11/16 по однос на фактите од кои зависи основата на наведениот договор за доживотна издршка, односно поради неспособноста на примателот на издршката _____ за склучување на било каков договор со кој истиот може да располага.

Имено на примателот на издршката - _____ од Комисијата при ЈЗУ Клиничка болница _____ бр.0012414 од _____ г. издадено му е конзилијарно мислење за остварвање на правото за паричен надоместок за помош и нега од друго лице каде што му е утврдено дека истиот боледува од васкуларна деменција (*сериозна загуба на способноста за осознавање на една претходно здрава личност*), како и тоа дека бил со мозочен удар, тешко воспоставува контакт, од што произлегува фактот дека истиот НЕ бил во можност да склучи договор за доживотна издршка.

За постоењето на конзилијарното мислење тужениот знаел, бидејќи истиот и поднел до ЈУЗ МЦСР _____ барање за остварување на право на паричен надоместок за помош и нега на трето лице, но ваквото нешто при заверувањето на договорот за

доживотна издршка, тужениот го прикрил, очигледно доведувајќи го до заблуда како судот, така и вештото лице д-р. _____ кој изготвил психијатриски наод и мислење за склучување на договорот за доживотна издршка кој НЕ кореспондира со реалната психичка состојба на примателот на издршката видно од двата контрадикторни наоди и мислења.

Доказ: конзилијарно мислење на ЈЗУ Клиничка болница _____ бр.0012414 од _____ г., психијатриски наод и мислење од д-р. _____ од _____ г. и заклучок од ЈУ МЦСР _____ бр.13-1655.16/z од _____ г.

Во прилог н основаноста на тужбеното барање и поништувањето на договорот за доживотна издршка е и фактот што спорниот договор е заверен од судија за заверки кој бил во роднинска, поточно сватовска врска со примателот на издршката - _____, што согласно чл.64 ст.1 т.3 од ЗПП доведува до негово изземање, што и дополнително ја доведува до сомнеж валидноста на таквиот договор склучен со лице кое не било во состојба да рассудува.

Доказ: распит на странки и сведоци чии имиња дополнително ќе ги доставиме Бидејќи при склучување на договорот за доживотна издршка кај примателот на издршката постоела мани на волја, што договорот го прави рушлив, односно поради природата на неговата болест и старост не бил способен да рассудува, како и неспорниот факт дека не поминал период ниту од еден месец од склучувањето на договорот кога примателот на издршката починал, што договорот за доживотна издршка го прави ништовен, бидејќи е спротивен на закон и морал – согласно одредбите од чл.5, 95, 103, 104 од ЗОО.

Па со оглед на сите наведени причини имаме правен интерес за поднесување на оваа тужба и на судот му предлагаме да закаже и одржи расправа на која по изведувањето на предложените и нужни докази ја донесе следната:

ПРЕСУДА

СЕ УСВОЈУВА тужбеното барање на тужителите _____, _____, _____ и _____ сите од _____.

СЕ УТВРДУВА дека договорот за доживотна издршка заверен пред Основниот суд во _____ под ОВ.бр.11/2016 од _____ г., а склучен помеѓу правниот претходник на странките сега пок. _____ бивш од _____ од една страна како примател на издршката и тужениот _____ од

_____ другата страна како давател на доживотната издршка е НИШТОВЕН и не произведува правно дејство.

СЕ ЗАДОЛЖУВА тужениот _____ од _____ да тоа право да го признае и да ги надомести трошоците во постапката, во рок од 15 дена под страв на присилно извршување.

_____ г.

Тужители:

9.Престанок на договорот за доживотна издршка

Со одредбите од чл.1035 од ЗОО е пропишано следното:

- 1) Во случај на смрт на давателот на издршката, неговите обврски поминуваат на неговиот брачен другар и на неговите потомци што се повикани на наследство, ако тие се согласат со тоа.
- 2) Ако тие не се согласат да го продолжат договорот за доживотна издршка, а немаат оправдана причина за тоа, договорот престанува и тие немаат право да бараат надомест за порано дадената издршка.
- 3) Ако брачниот другар и потомците на давателот на издршката не се во состојба да ги превземат обврските од договорот, тие имаат право да бараат надомест од примателот на издршката за порано дадената издршка.
- 4) Судот ќе го определи овој надомест по слободна оценка земајќи ги при тоа предвид имотните прилики на примателот на издршката и на лицата кои биле овластени да го продолжат договорот за доживотна издршка.

Одредбите од ст.1 и 2 на овој член се така формулирани, што не е јасно дали секогаш треба да се бара изречна изјава на брачниот другар и на потомците на давателот што се повикани на наследство, дали тие се согласуваат да се продолжи договорот или не се согласуваат со тоа. Затоа се поставува прашањето на кој начин ќе се прибави таквата позитивна или негативна изјава и дали е доволно и само молкумно продолжување со извршување на обврските, односно со престанување на извршување на обврските. Самото продолжување на извршувањето на обврските и прифаќањето на извршувањето од страна на примателот, упатува на тоа дека договорот и понатаму продолжува да егзистира.⁸³

Обратната ситуација - не извршувањето на обврските, не би можело само за себе да претсавува основ за заклучокот дека договорот е раскинат. Ако примателот на издршката сака да се осигура за тоа дека тие лица не се согласуваат да сепродолжи договорот, потребно е да им се остави еден примерен дополнителен рок за исполнување, па ако и во тој рок не продолжат да со исполнувањето на договорот, договорот ќе се смета за раскинат. Секако, за тоа е потребно согланостите да бидат дадени во форма на јавна или јавно заверена исправа, бидејќи од давањето, односно од

⁸³ Чавдар Кирил, *Специјален прилог-Договор за доживотна издршка-содржина, субјекти, форма, неважност, раскинување, судски спорови, примери*, III дел, Правник, бр.120, април 2002, стр.6

недавањето на согласноста за продолжување на договорот, произлегуваат значајни имотни реперкусии.⁸⁴

Ако има повеќе наследници, па некои се согласат со продолжување на договорот, а другите не се согласат, обврските од договорот преминуваат само врз оние што се согласиле, а другите ниту ќе имаат право, ниту ќе имаат обврски од самиот договор. Ако пак, примателот на издршката се противи на продолжување на договорот, тогаш настапува ситуација како и кај другите основи за раскинување на договорот.⁸⁵

Кога давателот на издршката ќе почине без да остави брачен другар и потомци како законски наследници, а има тестмент, тестаменталниот наследник не може да го продолжи договорот по сила на закон. Ако примателот на издршката и тестаменталниот наследник сакаат да се продолжат обврските од договорот, треба да склучат нов договор за доживотна издршка.⁸⁶

⁸⁴ Ibid.

⁸⁵ Ibid.

⁸⁶ Ibid.

10. “Редукција” на договорот за доживотна издршка

Проблемот на “редукција” на договорот за доживотна издршка не се поставува на ист начин и од исти причини како и намалувањето на располагањата со тестаментот и враќање на порадците поради повреда на нужниот дел. Располагањата со договорот за доживотна издршка се товарни, така што нив нужниот наследник не може ни да ги побива поради повреда на нужниот наследен дел.⁸⁷

Ваквиот проблем на намалувањата на располагањат со ваков договор се поставува со оглед на одредбите од чл.31 од Законот за сопственост и други стварни права. Според таа одредба, лицата кои живееле во заедница со оставителот и со својот труд, заработка или на друг начин му помогнале во стопанисувањето, имаат право да бараат од оставината да им се издвои делот кој одговара на нивниот придонес во зголемувањето на вредноста на имотот на оставителот. Издвоениот дел од оставината не спаѓа во оставината, не се зема предвид при пресметувањето на нужниот дел ниту му се засметува на наследникот во неговиот наследен дел.

Со оглед на тоа дека и кај договорот за доживотна издршка има преминување на имотот од едно на друго лице (од примателот на давателот на издршката), се поставува прашањето дали овие лица можат да бараат од имотот опфатен со договорот за доживотна издршка да им се издвои делот кој одговара на нивниот придонес во зголемувањето на вредноста на имотот на примателот.

Иако ваквите две ситуации се определуваат како слични, мое мислење е дека постои разлика. Кај тестаменталното наследување, тестаменталниот наследник можеби со ништо не придонел како за подобрување на животот на оставителот, така и за зголемување и заштита на неговиот имот, но оставителот сепак го определил како свој наследник, па тука сосема го оправдувам стојалиштето дека оние лица кои придонеле за зголемување на имотот на оставителот имаат право да бараат издвојување на дел од оставината.

Од сосема друга страна пак, кај договорот за доживотна издршка, од една страна се оние лица кои имаат право да бараат издвојување на дел од оставината, а од друга страна е давателот на издршката, кој исто така придонесувал за подобрување на

⁸⁷ Чавдар Кирил, *Специјален прилог-Договор за доживотна издршка-содржина, субјекти, форма, неважност, раскинување, судски спорови, примери*, III дел, Правник, бр.120, април 2002, стр.7

животот и здравјето на примателот на издршката, како и за сголемување на вредноста на неговиот имот.

Ваквото прашање не би се поставувало доколку во оставината на примателот остане имот од кој може да се издвои дел кој одговара на придонесот на овие лица во зголемувањето на вредноста на имотот на примателот. Меѓутоа, ако таков имот нема поради тоа што целиот имот на примателот е опфатен со договорот за доживотна издршка, прашање е од каде ќе се подмират оарувањата на овие лица за издвојување на дел од оставината, а примателот на издршката не оставил имот од кој ваквите побарувања би се намириле.⁸⁸

Другите услови би биле слични на оние од чл.270 од ЗОО, т.е. примателот да знаел или да можел да знае дека со преземеното располагање им нанесува штета на овие лица и на давателот тоа да му било познато или можело да му биде познато. Ако давателот е сопруг на примателот или сродник по крв по права линија или од странична линија до четврти степен или по сватство до истиот степен, би се претпоставувало дека примателот со преземеното располагање им нанесува штета на тие лица. Овие норми би важеле само во случај кога побивањето на располагањата се презема по смртта на примателот, бидејќи за време на неговиот живот овие лица, своето право кое се заснова и на правни правила на имотното право, можат да го остваруваат независно од располагањата со договорот за доживотна издршка. Таквиот договор како *res inter alios akta*, не е од значење за нивните права врз предметниот имот. Во ваков случај, ако се намалат располагањата со договорот за доживотна издршка, давателот би имал право да бара да се раскине договорот поради изменети прилики и да се надомести она што го дал во извршувањето на договорот, доколку процени дека нема интерес за вредноста за преостанатиот имот да ја извршува обврската за издржување.⁸⁹

⁸⁸ Ibid.

⁸⁹ Ibid.

11.Рокови за побивање на договорот за доживотна издршка

Губењето на правото да се бара утврдување на неважност, односно “редукција” на договорот за доживотна издршка, може да се третира како застареност, односно преклузија, доколку на односот му се даде облигационо-правен карактер, односно како губење на правото поради одржувачка на другата страна, доколку на односот му се даде стварно-правен карактер.⁹⁰

Веќе е констатирано тоа дека договорот за доживотна издршка претставува именуван, комплетен и комплексен договор на облигационото право, но и тоа дека тој не е комплетно уреден со прописите, така што судската практика креира правила за разрешување на одредени односи кога ќе се појави евентуален спор. Проблемот на губењето на правото поради протек на време за побивање на овој договор, многу ретко се појавува во судската практика, бидејќи обично спорите се поведуваат кратко време по смртта на примателот, така што не доаѓа предвид истекот на кој и да е рок предвиден со позитивните прописи во врска со преклузијата, застареноста, односно одржувачка. Меѓутоа, ова не значи дека тие прашања треба да останат отворени, поаѓајќи од општо прифатената вистина дека времето на стекнувањето и губењето на имотното право е од суштествено значење, посебно по однос на стабилноста и сигурноста во врска со вршењето на правото.⁹¹

Нема сомнение дека за некои причини кои резултираат со неважност на договорот, не можат да се пропишат рокови со чиј протек правно заинтересираните лица би го изгубиле правото да го побиваат договоро. Такви се случаите кога се работи за неспособност за расудување на една од страните при склучување на самиот договор, за непридржување ко формата кога договорот не е извршен, кај привидниот договор со кој не се прикрива друг договор и кај ништовните договори.⁹²

⁹⁰ Чавдар Кирил, *Специјален прилог-Договор за доживотна издршка-содржина, субјекти, форма, неважност, раскинување, судски спорови, примери*, III дел, Правник, бр.120, април 2002, стр.8

⁹¹ Ibid.

⁹² Ibid.

12. Правни последици од неважноста, односно од раскинувањето на договорот за доживотна издршка

Огласувањето на непостојни, односно ништовни и поништувањето, односно раскинувањето на договорот за доживотна издршка предизвикува правни последици поврзани со околноста што договорот бил извршуван одредено време, па е потребно да се врати она што е стекнато без основ, односно да се надомести штетата причинета со склучување на неважечкиот договор.

Неспособноста за расудување има за последица непостоење на договорот, па доколку не се отпочнало со неговото извршување, не се јавуваат последици кои се состојат во стекнување без основ, бидејќи ни едната ни другата страна немале никакви издатоци. Но затоа, е можно во исполнувањето на таквиот договор, давателот да имал одредени, некогаш и поголеми издатоци за издржување на примателот, кои издатоци дури може да претставуваат значителна предност во однос на имотот опфатен со договорот. На тој начин, ако огласувањето за неважечки на договорот стане текот на животот на примателот, може да се случи примателот да остане и без нужни средства за натамошната своја егзистенција, ако на давателот му биде даден надомест за сите издатоци што ги имал. Поради тоа, упатно би било да се применат одредбите од чл.1035 ст.4 од ЗОО, т.е. судот да го определи овој надомест по слободна оценка, земајќи ги предвид имотните прилики на примателот, на давателот и евентуалното знаење на давателот дека склучува договор со примател кој е неспособе за расудување.⁹³

И покрај самата неважност на договорот поради недостатоци во формата, би се применувале општите правила бидејќи последиците од неважноста се изедначени.

Ако постои симулација и дисимулација на договорот, односно договорот со конверзија ако премине во договор за дар, правните последици би биле исти како и кај договорот за дар т.е. за време на животот на примателот дарот би можел да се отповика од негова страна како и секој друг дар, а после неговата смрт би можело да се бара намалување на располагањата заради надополнување на нужниот дел, односно да се бара засметување на дарот во наследниот дел на законскиот наследник.⁹⁴

⁹³ Чавдар Кирил, *Специјален прилог-Договор за доживотна издршка-содржина, субјекти, форма, неважност, раскинување, судски спорови, примери*, III дел, Правник, бр.120, април 2002, стр.9

⁹⁴ Ibid.

Привидните договори не предизвикуваат правно дејство, па доколку и имало одредени давања, тие ќе се решаваат според правилата за враќање на стекнатото без основ, на кој начин би се решиле и односите во врска со невозможноста за исполнување на договорот поради смртта на примателот.⁹⁵

За ништовните договори би требало да се приманеуваат оние правила што се наведени во врска со правните последици кај непостоечките договори поради неспособност за расудување. Покрај имотните околности, односно прилики на давателот и примателот, во ваков случај за утврдување на надоместот по слободна оценка, треба да се води сметка и за вината на некоја од страните за склучување на ништовен договор.⁹⁶

Истите правила би се применувале еднакво и кај рушливите договори.

Претходно беше напоменато дека, доколку дојде до “редукција” на договорот за доживотна издршка во текот на животот на примателот, а давателот го раскине договорот, давателот има право да бара да му се надомести сè она што го дал во извршувањето на договорот. Меѓутоа, ако договорот се “редуцира” после смртта на примателот, во таков случај, давателот, нема о каде да побара надомест за таквите издатоци.⁹⁷

Во сите овие случаи на неважност на договорите не е исклучено ни правото на нивната страна, да бара надомест на штета, доколку се исполнети општите услови за надоместување на причинетата штета.⁹⁸

⁹⁵ Ibid.

⁹⁶ Ibid.

⁹⁷ Ibid.

⁹⁸ Ibid.

Анализа на добиените резултати од анкетата

1. Истражување за запознаеноста на населението со регулативата за Договорот за доживотна издршка

Во овој дел е прикажана структурата на прашалникот како основа за текот на емпириското истражување преку кое се очекува да се добијат резултати кои ќе дадат одговор на прашањата поврзани со запознаеноста на населението со правната рамка за договорот за доживотна издршка во Република Македонија.

Ова истражување е направено со 33 испитаници во периодот август-септември во кичевскиот регион.

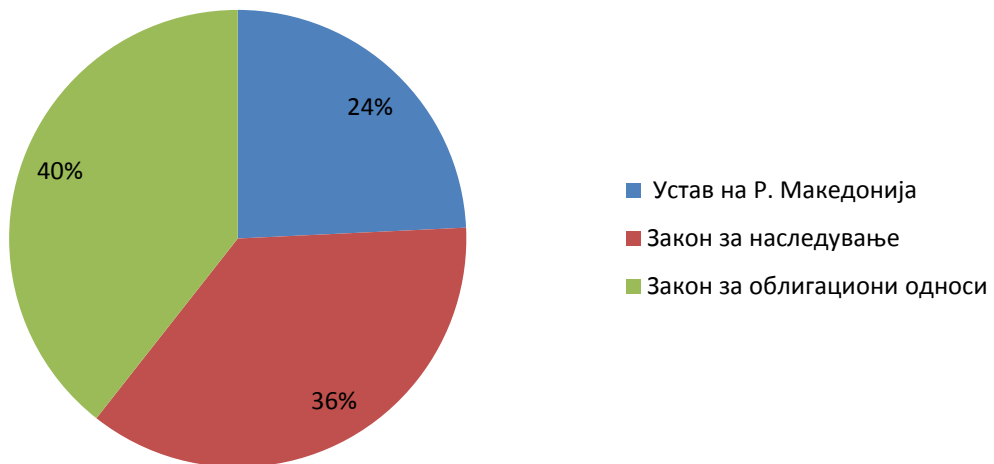
Структурата на прашалникот се состои од анкетен прашалник составен од 12 прашања за кои се направени табеларни и графички прикази кои се претставени во натамошниот тек.

1) Слика бр. 1 СО ШТО Е УРЕДЕН ДОГОВОРОТ ЗА ДОЖИВОТНА ИЗДРШКА??

Табела за прашање бр. 7

ОДГОВОР	ВКУПЕН БРОЈ НА ИСПИТАНИЦИ	ПРОЦЕНТИ
1) Устав на Р. Македонија	8	24%
2) Закон за наследување	12	36%
3) Закон за облигациони односи	13	40%

Графикон за прашање бр.6

На прашањето: **со што е уреден договорот за доживотна издршка**, најмногу одговори добивме за Законот за облигациони односи, што всушност е и точниот одговор на ова прашање. Законот за облигациони односи е правната рамка која го регулира договорот за доживотна издршка, склучувањето, односите помеѓу странките, престанокот и последиците, раскинувањето. Кај граѓаните постои двоумеење за тоа со што се уредува договорот за доживотна издршка.

Слика бр.2 ДАЛИ ДОГОВОРОТ ЗА ДОЖИВОТНА ИЗДРШКА МОЖЕ ДА ГО СКЛУЧИ ДЕЛОВНО НЕСПОСОБНО ЛИЦЕ?

Табела за прашање бр.7

ОДГОВОР	БРОЈ НА ИСПИТАНИЦИ	ПРОЦЕНТИ
1) Да, договорот за доживотна издршка може да го склучи деловно неспособно лице, во негово име склучува договор неговиот старател назначен од Центарот за социјални работи	11	33%
2) Не, договорот за доживотна издршка не може да го склучи деловно неспособно лице	22	67%

ГРАФИКОН ЗА ПРАШАЊЕ БР.7

На прашањето, дали договорот за доживотна издршка може да го склучи деловно неспособно лице, поголемиот дел од граѓаните одговорија дека деловно неспособно лице не може да склучи договор за доживотна издршка, тоа значи дека граѓаните не се доволно запознаени со правата кои ги имаат деловно неспособните лица.

Слика бр.3 ДАЛИ ДОГОВОРОТ ЗА ДОЖИВОТНА ИЗДРШКА МОЖЕ ДА СЕ СКЛУЧИ ВО КОРИСТ НА ТРЕТО ЛИЦЕ?

Табела за прашање бр.8

ОДГОВОР	БРОЈ НА ИСПИТАНИЦИ	ПРОЦЕНТИ
1) Да, договорот за доживотна издршка може да се склучи во корист на трето лице	25	76%
2) Не, договорот за доживотна издршка не може да се склучи во корист на трето лице	8	24%

ГРАФИКОН ЗА ПРАШАЊЕ БР.8

На прашањето, дали договорот за доживотна издршка може да се склучи во корист на трето лице, поголемиот дел од испитаниците одговорија дека договорот за доживотна издршка може да се склучи во корист на трето лице, што претставува точен одговор на поставеното прашање. Тоа значи дека договорот за доживотна издршка може да се склучи во корист на некое трето лице, каде што тоа трето лице ужива само права, додека обврските се на договорните страни, давателот на издршката и примателот на издршката.

Слика бр.4 ДАЛИ КАКО ПРЕДМЕТ НА ДОГОВОРОТ ЗА ДОЖИВОТНА ИЗДРШКА МОЖЕ ДА СЕ ЈАВАТ ПОДВИЖНИ СТВАРИ ИЛИ САМО НЕДВИЖНИ ПРЕДМЕТИ?

Табела за прашање бр.9

ОДГОВОРИ	БРОЈ НА ИСПИТАНИЦИ	ПРОЦЕНТИ
1) Да, како предмет на договорот за доживотна издршка може да се јават освен недвижни, и подвижни ствари	28	90%
2) Не, како предмет на договорот за доживотна издршка неможе да се јават недвижни ствари	5	10%

ГРАФИКОН ЗА ПРАШАЊЕ БР.9

На прашањето, дали како предмет на договорот за доживотна издршка може да се јават подвижни ствари или само недвижни предмети, 90% од граѓаните одговорија дека како предмет на договорот за доживотна издршка може да се јават и подвижни ствари и недвижни ствари. Овај одговор е точен.

Слика бр.5 ДАЛИ ДОГОВОРОТ ЗА ДОЖИВОТНА ИЗДРШКА СЕ СКЛУЧУВА ВО ПИШАНА ФОРМА И СО ПРИСУСТВО НА СВЕДОЦИ?

Табела за прашање бр.10

ОДГОВОРИ	БРОЈ НА ИСПИТАНИЦИ	ПРОЦЕНТИ
1) Да, договорот за доживотна издршка се склучува во пишана форма и со присуство на сведоци	30	91%
2) Не, договорот за доживотна издршка не се склучува во пишана форма	3	9%

ГРАФИКОН ЗА ПРАШАЊЕ БР.10

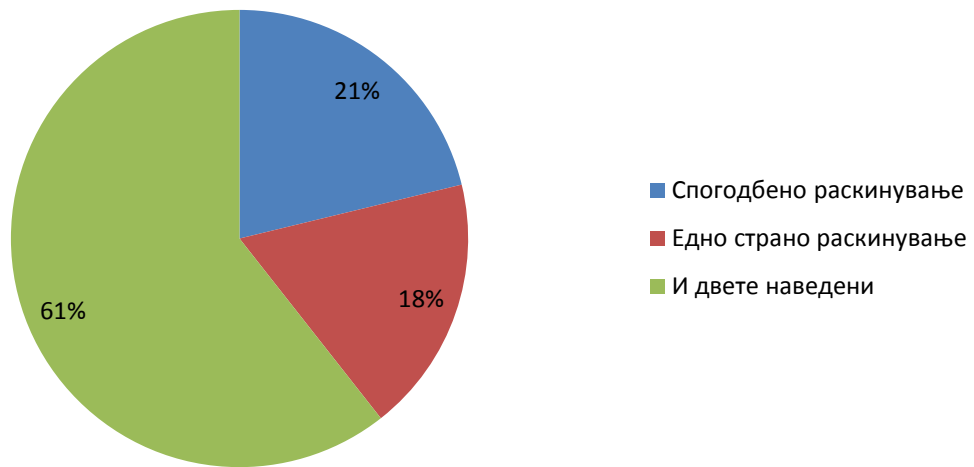
На прашањето, дали договорот за доживотна издршка се склучува во пишана форма и со присуство на двајца сведоци, граѓаните одговорија да, договорот за доживотна издршка се склучува во пишана форма со присуство на двајца сведоци. Тоа е точниот одговор и на него одговорија 91% од испитаниците.

Слика бр.6 КАКО МОЖЕ ДА СЕ РАСКИНЕ ДОГОВОР ЗА ДОЖИВОТНА ИЗДРШКА?

Табела за прашање бр.11

ОДОГОВОРИ	БРОЈ НА ИСПИТАНИЦИ	ПРОЦЕНТИ
1) Спогодбено раскинување	7	21%
2) Едно странично раскинување	6	18%
3) И двете наведени	20	61%

ГРАФИКОН ЗА ПРАШАЊЕ БР.11

На прашањето, како може да се раскине договорот за доживотна издршка, граѓаните одговорија со сите три понудени одговори од кој најмногу или 61% одговорија дека договорот за доживотна издршка може да се раскине и спогодбено и еднострано, што е точно и во закон наведено. Договорот за доживотна издршка може да се раскине и спогодбено и еднострано.

Слика бр.7 ВО КОИ СЛУЧАИ МОЖЕ ДА ПРЕСТАНЕ ДОГОВОРОТ ЗА ДОЖИВОТНА ИЗДРШКА?

Табела за прашање бр.12

ОДГОВОРИ	БРОЈ НА ИСПИТАНИЦИ	ПРОЦЕНТИ
1) Во случај на смрт на давателот на издршката	11	33%
2) Во случај на несогласување за продолжување на договорот за доживотна издршка	5	15%
3) И двете наведени	17	52%

ГРАФИКОН ЗА ПРАШАЊЕ БР.12

На прашањето, **во кои случаи може да престане договорот за доживотна издршка**, имаме поделени одговори од страна на граѓаните. Најголемиот дел одговорија дека договорот за доживотна издршка може да престане и во случај на смрт на давателот на издршката и во случај на несогласување за продолжување на договорот за доживотна издршка. Ова е и точниот одговор, односно со закон е пропишано два начини на престанок на договорот за доживотна издршка.

Анализа на добиените резултати

Со самана направена анкета населението кое беше анкетирано беше во заблуда за тоа каков договор е договорот за доживотна издршка, што претставува тој, кој може да се јави како договорна страна, предметот на договорот, што се одрази на различноста во одговорите кои ги добив. Оваа анкета беше спорведена со 33 испитаника во кичевскиот регион.

На прашањето со што е уреден договорот за доживотна издршка, 40% одговориле дека тоа е Законот за облигациони односи, 36% одговориле дека тоа е Законот за наследување, а 24% одговориле дека тоа Уставот на Р.М.

Поголемиот дел од испитаниците, на прашањето дали договорот за доживотна издршка може да го склучи деловно неспособно лице, одговорија не, деловно неспособно лице неможе да склучи договор за доживотна издршка, односно 67%. 33% се изјасниле дека да, деловно неспособно лице може да склучи договор за доживотна издршка.

На прашањето дали договорот за доживотна издршка може да се склучи во корист на трето лице, поголемиот дел од испитаниците одговорија дека договорот за доживотна издршка може да се склучи во корист на трето лице, односно 76%. А 24% одговориле дека неможе да се склучи во корист на трето лице.

На прашањето дали како предмет на договорот за доживотна издршка може да се јават подвижни ствари или само недвижни предмети, 90% од граѓаните одговорија дека како предмет на договорот за доживотна издршка може да се јават и подвижни ствари и недвижни ствари, додека 10% одговорија дека како предмет на договорот за доживотна издршка неможе да се јават подвижни ствари.

Во однос на прашањето дали договорот за доживотна издршка се склучува во пишана форма и со присуство на двајца сведоци, 91% од граѓаните одговорија да, договорот за доживотна издршка се склучува во пишана форма со присуство на двајца сведоци, 9% одговорија дека не се склучува во пишана форма.

На прашањето како може да се раскине договорот за доживотна издршка, граѓаните одговорија со сите три понудени одговори од кој најмногу или 61% одговорија дека договорот за доживотна издршка може да се раскине и спогодбено и еднострано, 21% одговорија за спогодбено раскинување, а 18% одговорија за еднострано раскинување.

На последното прашање од овој анкетен прашалник за тоа во кои случаи може да престане договорот за доживотна издршка, имаме поделени одговори од страна на граѓаните. Најголемиот дел 52% одговорија дека договорот за доживотна издршка може да престане и во случај на смрт на давателот на издршката и во случај на несогласување за продолжување на договорот за доживотна издршка, 33% во случај на смрт на давателот на издршката, и 15% во случај на несогласување за продолжување на договорот за доживотна издршка.

Препораки

Од направеното истражување произлегува дека населениот во Република Македонија не е доволно запознаено со постоењето на Договорот за доживотна издршка, односно со неговата главна цел за која служи. Нивната незапознаеност се должи на повеќе фактори како што се дека тоа е еден лихварски договор со кој законските наследници се лишат од тоа што им следува по закон, недоволна едукација за неговата примарна цел, слаба достапност на on-line сајтови за сите информации поврзани со договорот за доживотна издршка.

За да дојде до намалување на незапознаеноста со договорот за доживотна издршка го предлагам следното:

- Запознавање со договорот за доживотна издршка не само преку закон и законски прописи, туку и преку медиумска кампања, едукативни емисии, семинари од јавен карактер.
- Државата да се јавува како главен иницијатор за одржување на семинари, едукации или други активности од овој тип.
- Поголема достапност на информации за договорот за доживотна издршка на on-line сајтови.
- Специјализирани групи на лица кои ќе ги едуцираат оние кои сакаат да го искористат договорот за доживотна издршка, како начин за распределба на дел или целиот свој имот.

ПРИЛОЗИ

АНКЕТА

1) ПОЛ

- 1) Машки
- 2) Женски

2) ВОЗРАСТ

- 1) Од 18 до 26 години
- 2) Од 27 до 36 години
- 3) Од 37 до 46 години
- 4) Од 47 до 56 години
- 5) Над 56 години

3) ОБРАЗОВАНИЕ

- 1) Без образование и незавршено основно
- 2) Основно
- 3) Средно
- 4) Вишо
- 5) Високо

4) НАЦИОНАЛНОСТ

- 1) Македонец/ка
- 2) Албанец/ка
- 3) Турчин/ка
- 4) Ром/ка
- 5) Србин/ка
- 6) Влав/Влаинка
- 7) Бошњак/чка
- 8) Друо_____

5) БРАЧЕН СТАТУС

- 1) Во брак (или живее со партнер)
- 2) Неженет, немажена
- 3) Разведен(а), разделен(а)
- 4) Вдовец, вдовица

6) СО ШТО Е УРЕДЕН ДОГОВОРОТ ЗА ДОЖИВОТНА ИЗДРШКА??

- 1) Устав на Р. Македонија
- 2) Закон за наследување
- 3) Закон за облигациони односи

7) ДАЛИ ДОГОВОРОТ ЗА ДОЖИВОТНА ИЗДРШКА МОЖЕ ДА ГО СКЛУЧИ ДЕЛОВНО НЕСПОСОБНО ЛИЦЕ?

- 1) Да, договорот за доживотна издршка може да го склучи деловно неспособно лице, во негово име склучува договор неговиот старател назначен од Центарот за социјални работи
- 2) Не, договорот за доживотна издршка не може да го склучи деловно неспособно лице

8) ДАЛИ ДОГОВОРОТ ЗА ДОЖИВОТНА ИЗДРШКА МОЖЕ ДА СЕ СКЛУЧИ ВО КОРИСТ НА ТРЕТО ЛИЦЕ?

- 1) Да, договорот за доживотна издршка може да се склучи во корист на трето лице
- 2) Не, договорот за доживотна издршка не може да се склучи во корист на трето лице

9) ДАЛИ КАКО ПРЕДМЕТ НА ДОГОВОРОТ ЗА ДОЖИВОТНА ИЗДРШКА МОЖЕ ДА СЕ ЈАВАТ ПОДВИЖНИ СТВАРИ ИЛИ САМО НЕДВИЖНИ ПРЕДМЕТИ?

- 1) Да, како предмет на договорот за доживотна издршка може да се јават освен недвижни, и подвижни ствари
- 2) Не, како предмет на договорот за доживотна издршка не може да се јават подвижни ствари

10) ДАЛИ ДОГОВОРОТ ЗА ДОЖИВОТНА ИЗДРШКА СЕ СКЛУЧУВА ВО ПИШАНА ФОРМА И СО ПРИСУСТВО НА СВЕДОЦИ?

- 1) Да, договорот за доживотна издршка се склучува во пишана форма и со присуство на сведоци
- 2) Не, договорот за доживотна издршка не се склучува во пишана форма

11) КАКО МОЖЕ ДА СЕ РАСКИНЕ ДОГОВОР ЗА ДОЖИВОТНА ИЗДРШКА?

- 1) Спогодбено раскинување
- 2) Едно страно раскинување
- 3) И двете наведени

12) ВО КОИ СЛУЧАИ МОЖЕ ДА ПРЕСТАНЕ ДОГОВОРОТ ЗА ДОЖИВОТНА ИЗДРШКА?

- 1) Во случај на смрт на давателот на издршката
- 2) Во случај на несогласување за продолжување на договорот за доживотна издршка
- 3) И двете наведени

Заклучок

Како заклучок на овој изработен дипломски труд би навела неколку причини зошто сметам дека примената на овој договор во практиката не е во целост оправдана.

Најпрво сметам дека воопшто не е оправдано склучувањето на овој договор помеѓу родители и деца и помеѓу брачни другари.

И едните и другите, должни се меѓусебно да се помагаат и да се издржуваат, поради тоа што нема потреба од дополнително преточување во договор.

Понатаму, во судската практика прифатено е становништвото дека за договорот за доживотна издршка, односно за преносот на сопственоста што настанува по основ на ваквиот договор, не се плаќа данок на промет.

Поради тоа, не ја гледам причината зошто во ваков случај родителите и децата, или брачните другари меѓу себе би склучиле договор за доживотна издршка, кога и при законското наследување, првиот наследен ред, односно брачниот другар и потомците, децата не плаќаат данок на промет. Од вака изнесено сметам дека нема потреба од дополнително склучување на договор за доживотна издршка.

Доколку пак, оставителот сака да им овозможи на своите деца или на брачниот другар, покрај можноста да користат определен имот, и да располагаат со истиот, како погоден инструмент за да го оствари тоа би го навела договорот за распределба на имот за време на живот.

И како крајна причина би ја навела онаа од морален карактер. Доколку постојат нарушени односи помеѓу родителите и децата или помеѓу брачните другари, доколку одбиваат меѓусебно издржување, никој договор и никоја хартија не би можела да го промени таквото нешто. Доколку еден родител е запоставен од своите деца, не може да ги натера да се грижат за него со склучување на еден договор. Во таков случај, многу поправедно би било таков договор да склучи со некој кој што навистина ќе се грижи за него, ќе му помага полесно да го помине остатокот од својот живот.

Без оглед на изнесените мои ставови, сметам дека е неспорно дека сепак овој договор има големо значење во насока на зголемување на обемот на слободна диспозиција на субјектите на граѓанското право, само сметам дека е потребно да се направат некои измени кои би го насочиле овој договор во некоја друга насока, да не остане само како инструмент кој ќе служи како евентуална замена на законското наследување, туку да стане инструмент кој е доволно цврст и регулиран да биде паралелна на законското наследување.

Од претходно напишаното може да се заклучи дека регулирањето на договорот за доживотна издршка кај нас и во земјите од ЕУ е оставено на Законот за облигациони односи, кој во целост го елаборира, анализира и прикажува овој договор.

Во земјите од Европската Унија и во нашата земја овој договор претставува начин кај кој може да се распредели дел или целиот свој имот на едно лице, се со цел да заштита на оставителот на тој имот.

Според мене, сметам дека регулирањето на оваа материја е од големо значење за секојденвието на граѓаните, посебно за оние лица кои си имаат нарушени меѓусебни односи и оние кои немаат свое потомство. Но, да не се користи како алатка за нанесување на некаква штета на некои трети лица. Со разумна употреба на овој договор се доаѓа до неговата основна цел, распределба на некаков вид на движни или недвижни ствари.

Користена литература

1. Групче Асен, *Граѓанско право, Општ дел*, Култура-Скопје, 1976 година
2. Дукоски Саша, *Граѓанско право-применета програма*, Кичево, 2013 година
3. Закон за наследување
4. Закон за нотаријат
5. Закон за облигациони односи
6. Манчев Димитар, *Договорот за доживотна издршка во теоријата и практиката во Република Македонија*, Кавадарци, 1997 година
7. Одлука на Врховен суд на Македонија, Реб. бр.1214/86 објавена во Збирката на судски одлуки, книга IV, одлука бр.31 во делот на граѓанското право
8. Речкоски Ристо, *Облигационо право*, 201/2012
9. Д-р. Љиљана Спировиќ – Трпеновска, *Наследно право*, 2ри Август, Скопје, 2009
10. Чавдар Кирил, *Специјален прилог-Договор за доживотна издршка-содржина, субјекти, форма, неважност, раскинување, судски спорови, примери*, Правник, бр.118, февруари 2002
11. Чавдар Кирил, *Специјален прилог-Договор за доживотна издршка-содржина, субјекти, форма, неважност, раскинување, судски спорови, примери*, II дел, Правник, бр.119, март 2002
12. Чавдар Кирил, *Специјален прилог-Договор за доживотна издршка-содржина, субјекти, форма, неважност, раскинување, судски спорови, примери*, III дел, Правник, бр.120, април 2002
13. Zakonom o obveznim odnosima
14. <http://klinika.pravo.unizg.hr/content/ugovori-o-dozivotnom-i-dosmrtnom-uzdrzavanju> 09.05.2012

Прилог 1

Примери на договори за доживотна издршка

Пример број 1: Договор за доживотна издршка (тандарден)

Договор за доживотна издршка

Склучен на ден _____ година меѓу:

1. Петар петрески... (генералии, адреса на живеење) (во натамошниот текст: примател на издршката) и
2. Јован Иванов... (генералии, адреса на живеење) (во натамошниот текст: давател на издршката).

1. Примателот на издршката е поодминати години, и поради возраста и нарушеното здравје има потреба од чување и негување од страа на друг и затоа, за да си обезбеди подобар помин во наредните години, го склучува овој договор за доживотна издршка.

2. Примателот на издршката е сопственик на следните недвижности и подвижни предмети:

1. Стан во гр. _____ (да се опише со сите карактеристики од имотниот лист, односно договорот со кој го стекнал);
2. Земјоделско земјиште во КО _____ (да се опише со сите карактеристики од имотниот, односно од поседовниот лист);
3. Градежно земјиште во гр. _____ (да се опише како претходните недвижности);
4. Хартии од вредност и тоа: акции (да се опишат), обврзници... и сл.;
5. Подвижни предмети и тоа: ... (да се означат и опишат со поблиските карактеристики, како на пример: кујна “Отело” набавена во 2002 година, телевизиор марка “Сименс” набавен во 2000 година и сл.);
6. Права од интелектуална сопственост и тоа: патенти... (да се опишат), авторски права... (да се опишат) и сл.

3. Со овој договор за доживотна издршка давателот на издршката презема обврска да го издржува доживотно примателот на издршката при што треба да се грижи за неговата личност и задоволување на неговите културни потреби, да го чува, негува, да му приготвува јадење и да го храни, да ја одржува неговата лична хигиена и хигиената во просториите во кои примателот живее, во случај на болест да му обезбеди лекарска помош и лекување, по потреба и во стационар, да се грижи навреме да бидат плаќани сите негови финансиски обврски и во случај на смрт да обезбеди пристоеен погреб, гробот да го уреди, да подигне надгробен споменик (до вредност од _____ евра) и да дава вообичаени задушници. За трошоците за извршување на овие обврски давателот на издршката може да ги употреби и приходите од имотот на примателот на издршката, како и дел од неговата пензија, со тоа што на примателот секој месец ќе му остава и дава во готови пари износ од најмалку... (една четвртина, една третина, половина или сл.) од пензијата.

Како надоместоци за издржувањето што е опишано претходно, примателот на издршката му ги остава на давателот на издршката недвижностите, подвижните предмети и права кои се опишани во

точка 2 од овој договор, чие предавање во спосптвеност на давателот на издршката се одлага се до смртта на примателот на издршката.

4. Врз основа на овој договор давателот на издршката и без посебно полномошно е овластен да управува со имотот на примателот опишан во точка 2 од овој договор, да го изнајмува, да се грижи за неговото искористување, да ги прибида приходите и воопшто да се грижи за него како добар домаќин и трговец, без право да го оттуѓува и оптоварува.

(Забелешка: Оваа точка од договорот ќе биде содржана во посеби случаи, кога за неа има потреба.)

5. Вредноста на имотот содржан во точка 2 од овој договор, страните од договорот ја проценуваат на _____ евра.

6. Заради остварување на целите на овој договор, давателот и примателот на издршката воспоставуваат заедница на живот, со тоа што давателот на издршката ќе живее во станот на примателот на издршката (или: примателот на издршката ќе живее во станот на давателот на издршката... и сл.).

(Забелешка: Оваа точка од договорот ќе постои кога посебно се договара заедница на животот.)

7. Со оглед на тоа што за станот од точка 2 на ул. _____ бр. ____ во гр. _____, опишан во имотниот лист бр. _____, примателот на издршката отплаќа кредит според договор со кредитодавачот _____, за кој не е ставена хипотека, давателот на издршката се обврзува и по смртта на примателот на издршката да продолжи со отплатата на кредитот, се до неговото исплаќање.

(Забелешка: Оваа точка од договорот ќе биде содржана во договорот ако за тоа страните се договорат.)

8. Давателот на издршката има право да бара, во јавните книги во кои се запишани правата врз недвижностите, да се прибележат овите права од овој договор.

9. Овој договор се склува во 7 примероци, од кои еде останува во судот оркако судијата во присуство на страните и двајца сведоци ќе го завери, два примероци за примателот на издршката, а останатите за давателот на издршката.

Давател на издршката:

Примател на издршката:

Пример број 2: Договор за доживотна издршка склучен пред суд

Договор за доживотна издршка

Склучен на ден 02.06.2005 година, помеѓу:

1. Миланчо Марков од Скопје со живеалиште на ул. Даме Груев бр. 5 со ЕМБГ 1207944122021 и бр. на л.к. 88345 издадена од МВР Скопје, во понатамошниот текст: примател на издршката и

2. Марија Видова од Скопје со живеалиште на ул. Методија Антонов Ченто бр. 62 со ЕМБГ 2204965455001 и бр. на л.к. 124357, во понатамошниот текст: давател на издршката.

Член 1

Примателот на издршката е во поодминати години и поради возраста и нарушеното здравје има потреба од чување и негување од страна на друго лице и затоа, за да си обезбеди подобар помин во наредните години од својот преостанат живот, го склучува овој договор за доживотна издршка.

Член 2

Примателот на издршката е сопственик на следниве не- движни и подвижни ствари:

1. Куќа со површина од 250 м2 и дворно место од 300 м2, која се наоѓа на ул. Водњанска бр. 56, во месноста викано Средно Водно – Скопје, запишана во Имотен лист бр. 34573, КП бр. 3567, КО Центар – Скопје;

2. Викендица со површина од 150 м2 и дворно место од 240 м2 во Лагадин Охрид, запишана во Имотен лист бр. 286 КП 3240, КО Лагадин-Охрид;

3. Деловен простор во површина од 500 м2 во Градскиот трговски центар во Скопје, спрат 2, локал 24, запишан во Имотен лист бр. 23446, КП бр.11243, КО Центар;

4. Хартии од вредност од АД Алкалоид со номинална вредност од 20.000.000, 00 денари;

Член 3

Со овој договор за доживотна издршка давателката на из- дршката превзема обврска да го издржува примателот на издршка- та, при што треба да се грижи за неговата личност и задоволување на неговите потреби, да го чува, негува, да му приготвува јадење и да го храни, да ја одржува неговата лична хигиена и хигиената во просториите во кои примателот на издршката живее, во случај на болест да му обезбеди лекарска помош и лекување, по потреба и стационар, да се грижи навреме да бидат плаќани неговите финан- сиски обврски и во случај на смрт да обезбеди пристоен погреб, гробот да го уреди хортикултурно, да подигне надгробен споменик и да ги дава вообичаените задушнини согласно верските обичаи. За трошоците за извршување на овие обврски давателот на издршката може да ги употреби и приходите од имотот на примателот на из- дршката, како и дел од неговата пензија во вредност од 5 000 ЕУР, со тоа што на примателот на издршката секој месец ќе му остава и дава доволно пари во готово од најмалку една петина од пензијата.

Член 4

Како надомест за издржувањето што е опишано претходно, примателот на издршката и ги остава на давателката на издршката недвижностите и подвижните предмети и права кои се опишани

погоре во членот 2 од овој договор, чие предавање во сопственост на давателката на издршката се одлага сè до смртта на примателот на издршката.

Член 5

Врз основа на овој договор давателката на издршката и без посебно полномошно е овластена да управува со имотот на при- мателката опишан во членот 2 од овој договор, да го изнајмува, да се грижи за неговото економско искористување, да ги прибира приходите и воопшто да се грижи за неговото искористување како добра домаќинка.

Член 6

Вредноста на имотот содржана во членот 2 од овој договор, договорните страни ја проценуваат на 1.800.000,00 ЕУР во денар- ска противвредност.

Член 7

Заради остварување на целите на овој договор, давателката и примателот на издршката воспоставуваат заедница на живот, со тоа што давателката на издршката ќе живее во куќата на примателот на издршката.

Член 8

Давателката на издршката има право да бара, согласно за- конските прописи, во јавните книги во кои се запишуваат правата на недвижностите, да се прибележат нејзините права од овој до- говор.

Член 9

Составен дел на овој договор е Медицинско невропсихијатриското мислење на ЈЗО- Психијатриска болница Скопје бр. 13245 од 12.02.2006

Член 10

Овој договор е составен во 7 еднакви примероци, од кои еден останува во судот откако судијата откако во присуство на странките и двајца сведоци ќе го завери, два примероци се за при- мателот на издршката, а останатите примероци се за давателката на издршката.

Давателка на издршката

Примател на издршката

Сведоци:

1. _____ Марика Митровска од Скопје, ул. Гоце Делчев бр.4 со л.к. 34251 и ЕМБГ 3102953455871

2. _____ Хрисула Митрова од Скопје Бул. Јане Сандански бр 12/3- 34 со л.к. 23114 и ЕМБГ 2408954467008

ОСНОВНИОТ СУД СКОПЈЕ 2 СКОПЈЕ
потврдува дека договорните страни, и тоа
МИЛАНЧО МАРКОВ од Скопје со живеалиште
на ул. Даме Груев бр. 5 со ЕМБГ 1207944122021
и бр. на л.к. 88345 издадена од МВР Скопје, од
една страна како примател на доживотна
издршката и МАРИЈА ВИДОВА од Скопје со
живеалиште на ул. Методија Антонов Ченто бр.
62 со ЕМБГ 2204965455001 и бр. на л.к. 124357,
од друга страна како давател на доживотната
издршка, овој договор за доживотна издршка
откако им беше прочитан од страна на судијата и
притоа беа подучени со правата и обврските
предвидени со Законот за наследувањето, истите
при чиста свест и здрав разум и непринудени од
никого, своерачно го потпишаа пред судот и
сведоците МАРИКА МИТРОВСКА од Скопје, ул.
Гоце Делчев бр.4 со л.к. 34251 и ЕМБГ
3102953455871 издадена од ГУВР Скопје и
ХРИСУЛА МИТРОВА од Скопје Бул. Јане
Сандански бр 12/3-34 со л.к. 23114 и ЕМБГ
2408954467008 издадена од ГУВР Скопје. Такса
во износ од 12.000,00 денари е наплатена.
ОСНОВЕН СУД СКОПЈЕ 2 СКОПЈЕ Ов. II бр.
64/05 од 02.06.2005 г. Судија

Пример број 3: Договор за доживотна издршка со брачни другари кои се заеднички сопственици на недвижностите и подвижните предмети кои ги оставаат

Договор за доживотна издршка

Склучен на ден _____ година, меѓу:

1. Петар и Марија Петрески... (со генералии и адреса на живеење) (во понатамошниот текст: приматели на издршката) и
2. Јован Иванов... (со генералии и адреса на живеење) (во понатамошниот текст: давател на издршката).

1. (Како во точка 1 од Примерот број 1 – со тоа што примателите се во множина, исто и во наредните точки.)

2. Примателите на издршката, кои се брачни другари, се заеднички сопственици на следните недвижности и подвижни предмети...(натаму како во точка 2 од Примерот број 1).

3. (Како во точка 3 од Примерот број 1).

4. Во случај на смрт на едниот од примателите на издршката, страните од овој договор се согласни неговиот дел од заедничкиот имот опишан во точка 2 од овој договор, да го наследи другиот примател на издршката, а по неговата смрт целиот имот содржан во точка 2 од овој договор да му припадне на давателот на издршката врз основа на овој договор.

Алтернатива: Во случај на смрт на едниот примател на издршката, страните од овој договор се согласни неговиот дел во заедничкиот имот опишан во точка 2 од овој договор да му припадне на давателот на издршката.

Страните од договорот се согласни дека на секој од примателите на издршката му припаѓа по една половина од заедничкиот имот содржан во точка 2 од овој договор (или: на брачниот другар: две третини, а на брачната другарка: една третина или сл...).

Забелешка: Натаму, договорот за доживотна издршка ги содржи клаузулите како во Примерот број 1, колку што е потребно.

Давател на издршката:

Примател на издршката:

Пример број 4: Договор за доживотна издршка во кој како даватели се повеќе лица

Договор за доживотна издршка

Склучен на ден _____ година меѓу:

1. Петар Петрески... (генералии, адреса на живеење) (во натамошниот текст: примател на издршката) и
2. Трајче Петрески, Лидија Петреска, Ѓорѓи Петрески (генералии, адреса на живеење) (во натамошниот текст: даватели на издршката)

1. (Како во точка 1 од Примерот број 1).
2. (Како во точка 2 од Примерот број 2).
3. Со овој договор за доживотна издршка страните се договорија давателите на издршката, кои се деца на примателот на издршката, солидарно да го издржуваат доживотно примателот на издршката при што треба да се грижат... (натаму да се преземе соодветно приспособување, став 1 од точка 3 од Примерот број 1).

Извршувањето на ови обврски за време на животот на примателот на издршката, давателите на издршката ќе го вршат на следниот начин...

(Да е опише на пример:

- Да го примат на живеење кај себе, секој по четири месеци годишно по следниот редослед...
- Да се грижат за примателот на издршката, кој ќе живее во својот стан, наизменично, по два (три или четири) месеци, по следниот редослед...
- Или зависи од конкретностите како што ќе биде договорено.

Како надомест за издржувањето опишано претходно, примателот на издршката им ги остава на давателите на издршката недвижностите, подвижните предмети и правата кои се опишани во точка 2 од овој договор и тоа секому од нив по една идеална третина (или по делови како што ќе биде договорено согласно волјата на договарачите), чие предавање во сопственост на давателите на издршката сеодлага до смртта на примателот на издршката.

Доолку некој од давателите на издршката еднострано се откаже од извршувањето на обврските од овој договор, нема право на надомест на дотогашното издржување, ниту право да добие дел од имотот по смртта на примателот, а неговите обврски кои примателот на издршката ќе се распределат на другите даватели на следниот начин... (да се опише согласно волјата на договорите).

Забелешка: Натаму, договорот за доживотна издршка ќе ги содржи клаузулата од точките 4, 5, 6, 7, 8, 9 од Примерот број 1, со соодветно приспособување.

Даватели на издршката:

1. _____
2. _____
3. _____

Примател на издршката:

Прилог 2

Примери на тужби во врска со неважност на договорите за доживотна издршка

Пример број 1: Тужба за утврдување дека договорот не произведува правно дејство

До Основниот суд _____

Тужители: 1. _____

2. _____

Тужен: _____

Предмет: Утврдување дека договорот за доживотна издршка не произведува правно дејство

Вредност: _____ денари

Тужба

Тужителите се деца на сега покојникот Н. Н., и од тука произлегува нивниот правен интерес за водењето на овој спор, бидејќи ако се утврди дека договорот за доживотна издршка, што е предмет на овој спор, не произведува правно дејство, имотот содржан во тој договор ќе влезе во оставината на покојникот Н. Н.

Доказ: Изводи од матичните книги на родените на тужителите.

Со договорот за доживотна издршка склучен меѓу тужениот како давател на издршката и сега покојникот Н. Н., како примтел на издршката, заверен од страна на Основниот суд во _____ под Зав.бр. _____ од _____ година, тужениот презел обврска доживотно да го издржува сега покојникот Н. Н., а сега покојникот Н. Н. како надомест за тоа издржување му го остава имотот содржан во договорот, со тоа што предавањето на имотот е одложено до неговата смрт.

Доказ: Договорот за доживотна издршка.

Договорот за доживотна издршка не произведува правно дејство, поради следното:

- Поради трајната болест со дијагноза... (да се опише), сега покојникот Н. Н. во време на потпишувањето на договорот не беше способен за разумно инормално расудување, така што не беше во можност да управува со своите постапки, односно да го разбере значењето на она што го потпишува.

Доказ: 1) Лекарски белешки, отпусни листи од болница

2) Вештачење од лекар – специјалист.

- Или, договорот за доживотна издршка не почнал да се извршува, бидејќи сега покојникот Н. Н. почина другиот ден после заверката на договорот, а договарачите до тогаш не живеа во заедница.

Доказ: 1) Извод од матична книга на умрените

2) Сослушување на сведоците; 1. _____ и 2. _____

3) Сослушување на странките.

- Или договорот е склучен со полномошно издадео од страна на сега покојниот Н. Н., без тој да биде присутен при склучувањето на договорот пред судијата кој го заверил, што не е допуштено согласно член 1030 став 4 од Законот за облигациони односи.

Доказ: Записникот на судот за заверка на договорот.

- Или договорот е привиден и како таков, според член 58 од Законот за облигациони односи не произведува правно дејство. Имено, давателот на издршката, кој презел обврска лично да го гледа и негува сега покојниот Н. Н. како примател на издршката, во време на склучувањето на договорот, па се до смртта на сега покојниот Н. Н. живеел во Австралија, без намера да се врати во земјата, па договорот е склучен со намера да се изиграат правата на законските наследници на Н. Н.

Доказ: Сослушување на странките.

- Или тужениот го лишал од живот сега покојниот Н. Н., па на тој начин не е исполнет условот тужениот да го издржува доживотниот сега покојниот Н. Н., бидејќи според член 66 став 4 од Законот за облигациони односи, се смета дека условот не е остварен, ако спротивно во начелото на совесност и чесност, го предизвика страната во чија корист е определен.

Доказ: Пресуда со која тужениот е осуден з кривично дело убиство на Н. Н.

О оглед на горнотот, му предлагаме на судот, по одржување на главната расправа и изведување на предложените докази, да ја донесе следната:

Пресуда

Се уважува тужбеното барање на тужителите.

Се утврдува дека не произведува правно дејство договорот за доживотна издршка склучен меѓу тужениот како давател на издршката и сега покојниот Н. Н. како примател на издршката, заведен од страна на Основниот суд во _____ под Зав.бр. _____ од _____ година.

Се утврдува дека имотот содржан во договорот за доивотна издршка кој се совети од... (да се наброи) претставува оставина на покојниот Н. Н.

Се задолжува тужениот да им ги плати на тужителите трошоците по спорот.

Тужители:

1. _____
2. _____

Пример број 2: Тужба за утврдување дека привидниот договор за доивотна издршка прикрива договор за дар

До Основниот суд _____

Тужител: _____

Тужители: 1. _____

2. _____

Предмет: Утврдување постоење на прикриен договор

Вредност: _____ денари

Тужба

Со правосилна пресуда на насловниот суд П.бр. _____ од _____ година утврдено е дека договорот за доивотна издршка Зав.бр. _____ од _____ годиа склучен меѓу тужителот како давател на издршката и сега покојниот Н. Н. како примател на издршката, не произведува правно дејство, бидејќи не се отпочнало со неговото извршување поради смртта на примателот на издршката која настапила после две недели од склучувањето на договорот.

Доказ: Цитираната пресуда.

Тужителот има правен интерес да се утврди дека со предметниот договор за доживотна издршка всушност е склучен прикриен договор за дар, за случај на смрт, со што тужителот ќе стане сопственик на недвижностите содржани во договорот, по основ на договор за дар. Имено, во член 3 од предметниот договор, покрај обврската на тужителот доивотно да го издржува лицето Н. Н. (која не е исполнета поради смртта на Н. Н.), е содржана клаузула кој гласи: “Овој договор примателот на издршката Н. Н. го склучува и за да го обезбеди давателот на издршката (“тужителот”) од барањата на наследниците на примателот на издршката во однос на имотот содржан во овој договор.” Очигледно е дека ваквата одредба во договорот за доживотна издршка ја одразува волјата на сега покојниот Н. Н., на тужителот да му припадне сопственоста на недвижностите содржани во договорот без оглед на тоа дали ќе се исполни обврската на тужителот доживотно да го издржува лицето Н. Н. Со други зборови, со ова е склучен прикриен договор за дар во случај на смрт во форма на јавна исправа, кој беше дозволен според правните правила на имотното право, а и сега е предвиден со член 69 д Законот за облигациони односи.

Доказ: 1. Договорот за доживотна издршка

2. Сосолушување на сведоците: 1. _____ и 2. _____, кои беа присутни при заверката на договорот од страна на судот.

Со оглед на изложените факти и законски прописи, како и член 58 од ЗОО, му предлагам на судот, по одржувањето на главната расправа и изведувањето на доказите, да донесе

Пресуда

Се усвојува тужбеното барање на тужителот.

Се утврдува дека со привидниот договор за доживотна издршка склучен пред Основниот суд во _____ под Зав.бр. _____ од _____ година, меѓу сега покојниот Н. Н. како примател на издршката и тужителот како давател на издршката, е склучен прикриен договор за дар во случај на смрт, со кој сега

покојниот Н. Н. како дарувач му ги подарува на тужителот како даропримач недвижностите... (да се опишат), содржани во договорот за доживотна издршка, со тоа што тие да му бидат предадени по смртта на Н. Н. како дарувач.

Се задолжуваат туените да му ги платат трошоците на тужителот по спорот.

Тужител:

Пример број 3: Тужба за замена на обврските од договорот за доживотна издршка со доживотна парична рента.

До Основниот суд _____

Тужител: _____

Тужен: _____

Предмет: Замена на обврските од договорот за доживотна издршка

Вредност: _____ денари

Тужба

Меѓу тужениот како давател на издршката и тужителот како примател на издршката е склучен договор за доживотна издршка, заведен кај Основниот суд во _____, под Зав.бр. _____ од _____ година, со кој тужениот се обврзува лично и непосредно да се грижи за тужителот и да му ја дава потребната нега, а тужителот се обврзува на тужениот да му го остави имотот содржан во договорот, чие предавање се одлага до смртта на тужителот.

Доказ: Договорот за доживотна издршка.

Тужениот уредно си ја извршува таа обврска и тужителот во врска со тоа нема никакви забелешки. Меѓутоа, пред три месеци тужителот склучи брак со М. М., која е помлада од него и во добра здравствена состојба, така што негата и грижата за тужителот непосредно во целост ја презема таа, па нема потреба туениот да ги извршувасвоите обврски од договорот на начин како што го вршеше досега.

Доказ: Извод од матична книга на венчани.

Според одредбата од став 2 од член 1034 од Законот за облигациони односи е пропишано дека судот може правото на примателот на издршката да го замени со доживотна парична рента ако тоа одговара на интересите на странките.

Оваа одредба му дава право и на тужителот, со оглед на новонастанатите околности, да бара непосредна нега и гриа на тужениот да се замени со парична рента, чија висина ќе се определи сообразно со вредноста на она што тужениот го правел досега за тужителот и со оглед на материјалните можности на тужениот кои се добри.

Поради тоа, тужителот ја поднесува оваа тужба и му предлага на судот, по одрување на главната расправа и изведувањето на доказите, да донесе

Пресуда

Се усвојува тужбеното барање на тужителот.

Обврската на тужениот како давател на издршката непосредно и лично да се грижи и да го негува тужителот како примател на издршката, преземена со договорот за доживотна издршка заверен кај Основниот суд во _____, под Зав.бр. _____ од _____ година, се заменува со плаќање на доживотна парична рента во износ од _____ денари месечно, која тужениот ќе му ја плаќа на тужителот почнувајќи од _____ година, најдоцна до секој 15-ти во месецот.

Тужител:

Прилог 3

Примери за други документи во врска со договори за доживотна издршка

Пример број 1: Изјава за раскинување на договор за доживотна издршка

Изјава

Од Мила Миланова од Скопје, ул. АСНОМ, бр. 33 Скопје, со л.к. бр. 23873 и ЕМБГ 1211936454007.

Јас, долупотпишаната Мила Миланова од Скопје, со живеалиште на ул, АСНОМ бр. 33 со л.к. бр. 23873 и ЕМБГ 1211936454007 во својство на Примател на издршка, на ден 24.III.2006 година, имам склучено Договор за доживотна издршка со мојата ќерка Марија (Миланова) Аврамска од Скопје, ул. Марко Гинев бр. 12, со ЕМБГ 2201947465074, во својство на Давател на издршка, заведен под Ов.Пбр. 84/06 во Основниот суд Скопје I Скопје.

По смртта на мојата ќерка Марија Аврамска од Скопје ул. Марко Гинев бр. 12, со ЕМБГ 2201947465074, – Давателот на издршката, под полна одговорност, слободно и неприсилена од никого, изјавувам дека не сакам Договорот за доживотна издршка (заведен под Ов.Пбр. 84/06 во Основниот суд Скопје I Скопје) да остане во сила и истиот во својство на Даватели на издршката да биде продолжен од законските наследници на мојата ќерка Марија Аврамска – нејзините синови:

1. Милорад Аврамски од Скопје, ЕМБГ 0406980456007 со престој во Канада
2. Слободан Аврамски од Скопје, ЕМБГ 2907978455004 со престој во САД

Под полна одговорност изјавувам дека со наведените лица, долг временски период, односите ни се крајно нарушени, без меѓусебна комуникација и контакт. Бидејќи живеев заедно со мојата почината ќерка – Марија Аврамска, под полна одговорност изјавувам дека нејзините односи со синовите (Милорад и Слободан) беа крајно нарушени, без комуникација, односно како спротивни страни водеа судски постапки сè до смртта на мојата ќерка.

Врз основа на претходно наведеното, изјавувам дека не постои волја и желба од моја страна за продолжување на гореспоменатиот Договор за доживотна издршка со наследниците на Давателот на издршката, согласно одредбите на Законот за облигационите односи. Ова е последица на континуираните нарушени односи, конфликти и изразено непочитување кон мене од нивна страна. Со смртта на Давателот на издршката, сметано од 08.VII.2009 година, престанал да Договорот за доживотна издршка заведен под Ов.Пбр. 84/06 во Основниот суд Скопје I Скопје и не произведува права и обврски за страните.

Скопје,

Изјавата ја дава и своерачно ја потпишува

Мила Миланова

Пример број 2: Пресуда

Основен суд Скопје 2 Скопје,

XXII. Бр. 757/04

Пресуда

Тужбеното барање на Владо Иванов од Скопје се усвојува. Се утврдува дека договорот за доживотна издршка склучен меѓу сега покојна Ана Костова и тужениот Трајан Иванов како давател на издршката заведен пред Основниот суд Скопје 2 под ОВ.231/95 на 12.1.1995 година е ништовен и како таков не произведува прав- ни дејствија.

Образложение

Тужителот Владо Иванов преку својот полномошник во тужба на главна расправа наведе дека тој и тужениот се браќа и дека нивната мајка Ана Костова починала на 12.2.1998 година. Наведе дека со решение на Центарот за социјална работа сега покојната Ана Костова била ставена под старателство поради делумно одземена деловна способност и дека за старател и бил поставен тужителот. Тој наведе дека тужениот не живее во Македонија повеќе од 25 години, а последно место на живеење му е во Варна, Република Бугарија. Тужителот наведе дека тужениот во месец ноември 1994 година ненајавено пристигнал во Скопје и тоа во станот на нивна- та мајка, сега покојната Ана Костова, која тогаш била болна отка- ко доживеала мозочен удар. По краток престој тужениот ја однел мајка им со себе во Бугарија на гости, за што тужителот не знаел, затоа што го нашол станот заклучен, а тужителот не го известил дека ја зел мајка им со себе во Бугарија. Тужителот Владо Ива- нов навел дека пред да ја однесе мајка им во Бугарија, тужениот склучил договор за доживотна издршка со неа, а таа го продала станот во Скопје во кој живеела и парите му ги предала на тужениот. Тужителот наведе дека откако ја однел мајка им во Бугарија не се грижел за неа, туку ја оставил кај нејзините две сестри Мира и Роза, кои живеат во Бугарија. Тужителот наведе дека ѝ се јавил на тетка му Роза, која кажала дека нема можности да се грижи за неговата мајка, и дека тој по дипломатски пат, заедно со својот син, успеале да ја вратат Ана Костова во Македонија. Наведе дека не- говата мајка се жалела дека во Бугарија не се грижеле за неа и дека изгледала многу лошо, физички и психички исцрпено. Наведе дека во 2001 година, откако разбрал дека нивната мајка починала тужениот дошол во Скопје и спровел оставинска постапка пред Основ- ниот суд Скопје 2 за оставината на сега покојната Ана Костова, при што било донесено решение дека се запира постапката затоа што покојната нема имот, со образложение дека таа за време на животот склучила договор за доживотна издршка со тужениот Трајан Иванов. Истакна дека тужениот воопшто не ги реализирал своите обврски од договорот за доживотна издршка и дека за мајка му се грижел тој, како син и старател. Наведе дека тој ја чувал својата мајка заедно со својот син и сопругата пред да ја однесе тужениот во Бугарија и дека потоа ја чувале откако ја вратиле од Бугарија и дека ја погребале по нејзината смрт. Истакна дека неговата мајка, Ана Костова во моментот на потпишувањето на договорот за доживотна издршка, како и на договорот за купопродажба на станот не била во состојба

да го сфати значењето на тие акти и предложи да се усвои тужбеното барање и да се поништи договорот за доживотна издршка.

Тужениот преку својот полномошник наведе дека не се точни наводите во тужбеното барање дека тужениот не го исполнувал договорот за доживотна издршка и дека во секој случај доколку не го исполнувал договорот тоа не е причина за ништовност, туку за раскинување на договорот. Наведе дека кај странките во моментот на склучување на договорот постоела сериозна и стварна намера за склучување на таквиот договор и дека тој не е фиктивен. Наведе дека долги години живеел и работел во странство, а додека бил во Австралија и Германија сега покојната мајка доаѓала да го посети и останувала по неколку месеци. Наведе дека кога дознал дека мајка му е болна дошол во Скопје и дека се договорил со брат му да ја чуваат мајка им по три месеци секој. Потоа наведе дека тужителот рекол дека неговиот син ќе ја чува својата баба, а мајка им го слушнала разговорот, се налутила и рекла дека таа го родила својот син, а не својот внук и дека сака да ја води од тука. Наведе дека решил да ја земе својата мајка со себе, но дека станот не можел да седи празен и дека треба да се продаде. Наведе дека тогаш склучил и договор за доживотна издршка со својата мајка и дека таа го продала својот стан пред адвокат и пред сведоци. Тужениот наведе дека ја однел потоа својата мајка во Бугарија каде се грижел за неа заедно со својата сопруга, но дека потоа се разболел и требало да оди на операција во Германија и затоа ја однел својата мајка кај нејзините сестри да ја чуваат. Наведе дека по два месеци ја пратил својата сопруга да ја земе мајка му од Бугарија и да ја донесе во Германија, но дека таа не ја нашла во Бугарија поради тоа што тужителот и неговиот син ја зеле и ја однеле во Македонија.

На главната расправа судот ги допушти и ги изведе предвидените докази. Констатирано е дека на ден 12.2.1994 година починатата Ана Костова имала мозочен удар, при што и била укажана медицинска помош, но не била задржана во болница бидејќи не- мало доволно место. Во болница ја однеле тужителот и неговиот син, а бил известен и тужениот, кој дошол да ја види во болница, но потоа си отишол. Потоа болната била однесена во својот стан, каде тужителот и неговата сопруга се грижеле за неа, и во тој период живееле со неа. Во тоа време сведокот Тодор Стојановски ја по- сетувал скоро секој ден болната, бидејќи бил лекар и ја проверувал здравствената состојба на болната. На крај на 1994 година тужителот требало да оди на пат и му се јавил на тужениот дали може да ја чува нивната мајка. Тужениот во тој период не можел да дојде во Скопје, и тужителот му се јавил на сведокот Тодор Стојановски да ја земе нивната мајка и да ја чува. На почеток на 1995 година тужениот ја зел неговата мајка и ја однел во нејзиниот стан. Кога тужителот се вратил од пат, тужениот сè уште живеел во станот на мајката и тој бил во контакт со тужителот. На 12.1.1995 година додека тужениот бил во Скопје, помеѓу него и Ана Костова бил склучен договор за доживотна издршка, со кој било предвидено нејзиниот син, тужениот Трајан Иванов доживотно да ја издржува, да ја негува, храни, да и обезбеди медицинска грижа во случај на болест, да живее со неа во заедница и да ја погребне според месните обичаи во случај на смрт, а по нејзината смрт да го наследи нејзиниот стан и целокупниот друг подвижен имот. По склучувањето на догово- рот, Ана Костова склучила договор за купопродажба на станот на 3.2.1995 година, а парите од продажбата ги земал тужениот. По- тоа тој, без да каже на никој ја однел во Бугарија, каде ја однел во Болницата во Варна во која и била издадена дијагноза дека не покажува пореметување во психо-мисловните функции. По неколку месеци тужениот требало да оди на

операција во Германија и ја оставил неговата мајка кај нејзините две сестри во Бугарија. По неколку месеци тужениот ја испратил својата сопруга да ја земе неговата мајка и да ја донесе во Германија, но таа веќе била однесена во Македонија од страна на тужителот и неговиот син. Тужителот, откако стапил во контакт со сестрата на мајка му, која го известила дека не може да се грижи за својата сестра, ја донел мајка му во Скопје, во својот стан. Кога ја донел мајка му во Скопје, таа била во лоша состојба, бидејќи во Бугарија доживеала втор мозочен удар. Веднаш по доаѓањето во Скопје сведокот Тодор Стојановски ја посетил Ана Костова, која била во лоша здравствена состојба, но свесна и кажала дека тужениот Трајан често ја оставал сама и без храна во Бугарија. Со решение на Центарот за социјална работа на Ана Костова и била делумно одземена деловната способност, а како старател бил поставен тужителот. Додека таа била жива, преку својот син, тужителот Владо Иванов покренала постапка за поништување на договорот за купопродажба на својот стан, а со одлука на судот договорот бил поништен. Ана Костова живеела кај тужителот во неговиот стан, сè додека не починала во октомври 1999 година. Тужителот ги сносел трошоците за погреб, а тужениот не присуствувал на погребот на неговата мајка. Во тек на 2001 година тужениот дошол во Скопје и не се јавил на никој, но покренал оставинска постапка по смртта на неговата мајка Ана Костова, по што со решение постапката била запрена поради немање имот, а поради склучениот Договор за доживотна издршка.

АНА Костова пред да го потпише договорот за доживотна издршка се здобила со два мозочни удари. Четири месеци пред да го потпише договорот имала васкуларна излапеаност, а на психички план таа покажувала конфузност, дезориентација, некритичност и пореметување на емоциите. Васкуларна излапеаност е можна после два шлога, особено кај постари лица. Покојната Ана Костова во времето на потпишувањето на договорот за доживотна издршка била делумно деловно неспособна затоа што претходно претрпела два мозочни удара кои направиле такви мозочни пореметувања коишто ја спречиле покојната да го сфати значењето на тоа што го потпишала и да ги процени евентуалните последици што ќе произлезат по потпишувањето на Договорот за доживотна издршка. Ова судот го констатираше врз основа на наодот и медицинско- то вештачење на д-р Иван Петровски. Судот не дава доверба на дијагнозите за Ана Костова направени во Бугарија, поради тоа што, согласно медицинското вештачење на д-р Петровски, апсолутно е невозможно мозочната излапеаност да се излекува за неколку месеци по настанувањето на два мозочни удари по крварење на мозокот. Излапеаноста е неизлечива состојба или болест.

Согласно чл. 95 ст. 1 од ЗОО договорот кој не е во согласност со уставот, законите и добрите обичаи е ништовен. Од изведените докази на главната расправа се утврди дека тужениот Трајан Иванов по склучувањето на Договорот за доживотна издршка со неговата мајка не го почитувал договорот, не се грижел за мајка му и не живеел со неа, туку ја однел во Бугарија, повремено ја гледал и ја оставил кај нејзините сестри. Тужениот имал обврска по нејзината смрт да ја погребва, што исто така не го направил. Поради сево ова, судот донел одлука дека договорот е ништовен и како таков не произведува правни дејствија.

Судија:
